

משך

בהעלותך

חכמה

ותדבר מרים ואהרן במשה כו'. המשך הפרשיות יתכן משום דפליגי ר' יהודה ורבנן בריש סנהדרין אם סנהדרין גדולה בשבעים או שבעים ואחד, ופליגי אם משה היה בכלל הסנהדרין או לא, ומפיק ר' יהודה קראי מפסוקי יעושי דמשי על כולו קראי ויתכן משום דבמלות סנהדרין אמר בספרי גבן זקן ממרא דכתיב ובאת אל הכהנים הלויים הכהן או השופט כו' דהיו כהנים לויים בן וכן פסק רמב"ם בסנהדרין גדולה דבלשכת הגזית דכתיב בה וקמת ועליתי וכן עשה יהושפט דבה"י ב' קפיתל יט יעושי איכ בסנהדרין של משה מי היה הכהן אם אהרן ובניו הלא משה היה להם ראשון בשני וקרובים פסולים וע"כ דפנחם היה ושלשי בראשון כשרי והיה משה עמו שלישי בראשון וקיי"ל דכשרי אבל התומים סימן לג' ס"ק ג' מבאר דברי ירושלמי משה מהו שיעיד לאשת פנחם דאמו של פנחם היה מבנות פוטיאל יהרו ויהיה אחות לפורה אשתו ואיכ היה לפנחם ראשון בשני בחד בעל והיו פסולים לדין מלך קורבה אמנם כיון דנאמר לו ואתה פה עמד עמדי הוי כאילו נתגרשה ונתרחקה מאתו ומוחר להעיד לקרובותיה אמנם ר' יהודה סבר דאם היו לו בנים ממנה מתחשבי כאילו הן קרובין עכשיו וכמו דאמרו שם דמר עוקבא פסול לבני חמיו אף שמתה אשתו וא"כ עדיין פסול להעיד לפנחם לכן אמר ר' יהודה דהיו בכלל השבעים ודוק ולפום ההלכה דמשה היה בכלל הסנהדרין איכ איך יתכן כיון דפנחם היה עמהם ול"ל דפירש מאשתו והיא בגרושה והתבוננו לזה אהרן ומרים איך יושב משה בסנהדרין עם פנחם וחקרו ודרשו שפירש מאשתו ולכן ותדבר מרים ואהרן ודוק היטב:

מברך האדם אשר על וכו' ולא ממלאכי השרת. ספרי. כן איתא באבות דר"י שהיו המלאכים אומרים קרא אחי וענוותנותן הן יותר מב"אי שנאמר וקרא זא"ז:

אלא אף שאין יודעין וכדברי ר"א לקמן וחי היינו בשעת חיזונו אינו רואה אבל רואה במיתתו איכ שפיר קאמר אף ממלאכי השרת. ודוק. ופשוט: **ויהנה** מרים מנורעת כשג כו' אל מרים והנה מנורעת. הביאור עפ"י מה דאמרו במשנה הגרמי בהרת עזה נראה בו כהה לכן מרים שאמרו פ"ק דסוטה שהי' פניה מאירה כלהרים איכ בהרת עזה כשג' בבינוי הי' נראה בבשרה כסיד התיכלי לכן אמר שהיה עזה כשג'י אבל בהבטה על מרים לא היה כשג' רק נמוך מזה. ודוק:

על נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו. יתכן שרמז לו כי גם משה נכשל בזה. שאמר לא יאמינו בך ועבור זה נלטרעה ידו כמו שדרשו ז"ל לכן אמר ואשר חטאנו לכלול בזה גם אלו:

הסגר שבעת ימים מחוץ למחנה כו'. הענין דהיו טמאים מדרך ארץ והיו לועקים מים (רש"י). ובכ"ז קראן השם פתח אהמישי אף דטבורי דבע"ק משתלח חוץ למחנה שכניה. ובע"ק משתלח חוץ לשני מחנות. בכ"ז התיבן הש"י לא עפ"י הוראת שעה רק כי כ"ז שהגללו הפרכת מותרין זבין ומורעין לכנס יעוין מנחות ז"ה בשם ר' אליעזר. והנה בירושלמי שבת כלל גדול ה"ב מה זבין היה במשכן כו' ולא לשעה היה אמר ריב"ק מכיון שהיו חונים ומוטעים עפ"י הדיבור כמו שהוא לעולם ואיכ כאן דכבר הריעו ונסעו המחנות החונים קדמה (כמבואר ברש"י בשם מוילתא יעושי). והגיע הזמן ליוסעי כמו דפרקו את אהמישי ובטלה קדושת המחנות ובה"ג אמר בפ"ק דמנחות דף ח' נפרקה כו' נפרסה לחמה כו' אלא כיון שהגיע זמנה לפרק כמו דנפרקה דמי שכתל הקביעות דכל עיקר הקביעות הוא משום שעפ"י ד' יחנו [וכן מבואר בערוזין ג'] וכיון דכבר עפ"י הדבור הגיע זמן לפרק בטלה קדושת המחנות אבל כיון שהשם ליה לחמות שוב כמאן דקביע דמי ושוב הדרה קביעות המחנה וחסגר מחוץ למחנה. ודוק היטב:

שלח

בר נשיא בהם. פירוש כי הנשיאים היו עפ"י ד' ואמר שיבחר משה מה שישראל בעלמם בחרו אותם. אילו לא דבר ד' וכו' יוגדל הנסיון אם יגידו כי טובה כי הם בודאי לא יסקרו. ואולי מטעם זה לא שלחו משבט לוי. אף בלא"ה לא היה לו חלק בא"י. ופשוט:

משך

שלח

חבמה

רמזה יוסף למטה מנשה כו'. פירושי שהיהגלוי ברוה"ק למשה שמטה מנשה חליו יהא בעבר הירדן וחליו בארץ, ולכן שלח איש מחלי השבטי שחלקם בארץ ומחבבים א"י, וזה מדת יוסף שחיבב ארץ ישראל, וכמו שאמרו במדרש, שלא כפר בארצו, ואמר גונבתי מארץ העברים, והעליתם את עלמותי מזה כו'. וכל זה לא הועיל, ודוק:

ויקרא משה להושע בן נון יהושע, יה וישיעך מעלת מרגלים, פירושי, דהעם יראו אחרי מלחמת עמלק ממנו וכיו"ב, ולזה אמרו המרגלים עמלק יושב בארץ הנגב כו', ולזה ירא משה אם ישמעו מהלחם מלחמות עמלק, כי הוא הנלחם עם עמלק, אם הוא ירפה ידי העם, הלא תאבד תקוה מנחם, ופשוט:

וידם כלב את העם אל משה עלה נעלה כו', הענין, דהמה היו מתפחדים מפני ששמעו מאלדד ומידר מתנבאים משה מת ויהושע חכמים, וראו כי משה לא מיחה בהם ולא גער עליהם, וא"כ להכנס בארץ מנבל ולהלחם עם עמלק, אשר כבר נכשלו בו ועם ענקים בלא משה, הלא יפלו כולם לפי חרבי, ולכן השתיק כלב את העם, במה שיחשו את כל המופתים אל משה, כי אדרבא גדולת משה חליו בכס, שכל זמן שהיו נוספין במדבר לא נתיחד הדבור למשה, ולכן אמר עלה נעלה בעלמנו בלא משה, כי אין משה סבה אלל השם לההנגנה הנסית, רק האומה הישראלית בעלמה היא ראויה לההשגה האלקית הפרטיות, וזה כי יכול נוכל לה, והוא שאמר וי"ס כלב את העם במה שמיחסים הכל אל משה, זה לא תדברו ולא יעלה על לבכם, כי רק במשה חליו הגלחון והנסיים לא כן, רק עלה נעלה כו', וזה שאמר יהושע ג' ויאמר כו' בואת תדעון כי א' חי בקרבכם, פירושי, שלא תדמו, כי משה היה בקרבכם והוא עשה את כל הגדולות, רק כי האלדים, אשר הוא חי תמיד, ולא משה שכבר מת, וד' חי לעולמי עד, ויכול להוריש מפניכם כו', ולכן עד יהושע לא היה מי שקראו א"ח, ודוק, והנה הדבור אשר נאמר שלא ע"י שליחות נביא לישראל יכולה להשתנות, אבל כיון שהמה טעו בזה שמשה הוא העיקרי, ואם יבוא דור טולד וישכחו את אשר משה היה היה יליד אשה והוליד בניו, ידמו באמת, כי הוא בעלמו חלקי ויטעו בו, כי הוא המסבב מערכות ומשדרס, לכן הוחלט בנבואה כי משה מת, כדי להוליא מלככם הטעויות, לכן אמר בפ' דברים ויקוף כו' גם בי התאסף ד' בגללכם לאמר גם אתה לא תבוא שם, שאין יכול

לבוז כמושי"ב, ולכן לא היה יהושע יכול לדבר זה מפני שאומרים, שלכבוד עלמו הוא דורש, שהוא יכניסם לארץ ויבטמו עליו, ודוק:

כי חזק הוא ממנו, יתכן כי אמרו, כי דרך האיש המגודל בשפלות הרוח ובהכנעה בעבודת פרך, כי לא התרומם נפשו להלחם בגוי אחר, ומכ"ש בגוי איתן ואמין (אם לא בהשגחה נפלאה), ויעוין דברי ראב"ע ע"פ ולא נחם כו', לכן אמרו, כי מלחמות עלומות כאלה בל יאות לדורנו רק לבנינו, שהיו מגודלים בלא שפלות ועבדות, לכן אמרו כי חזק הוא ממנו ולא מבנינו, כיו"ב אמרו (ב"ב קכ"א) ע"פ דאיש ממנו לא יתן לבנימין כו' ודוק:

שמעו כי אתה ד' בקרב העם הזה כו' וענך עומד עליהם, פירושי, שהאומות לא ראו העננים, וכמו דדריש בספרי פסקא פ"ג על ישראל הוא מאיר ואינו מאיר לעו"ג, עיי"ש, ולכך רק שמעו, ופשוט:

ד' ארך אפים, מה שלא הזכיר שני פעמים ד' כמו בתש"א, משום דפירשו ד' קודם שיחטאו, ופירש הרא"ש בעו"ג על המחשבה, אפי"ה מתנהג עמו במדת הרחמים, אע"פ שמתחבה מטרף למעשה, ולכן רק בעגל, לא כאן קודם שיחטא על המחשבה, אינו לריך מדת הרחמים, ודוק:

ורב חסד לא הזכיר ואמת, שלהזכיר לקיים הבטחה שיך אמת, ולכן גבי עגל הזכיר זכות אבות והשבעה, אבל הכא שבעטו במתנה, והטוהן מתנה לחזירו ע"י אחר ואמר אי אפשי לא זכה, עיין ב"ב קל"ח א' וש"ע סימן רמ"ה, ואף לדברי החולקים על רשב"ג, הכא שאני, שלא ידעו מעיקרא, ולכך שתקו, ולכך לא היה צידו להזכיר השבעה, א"כ אין שיך להזכיר מדה של אמת, ועיין זוה"ק ודוק:

רבגמ' רה"ש פ"ק, וגיטא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי ששעו על פשע רב הונא בריה דר"י חלש כו' וא"ל הקב"ה הואיל ולא מוקים במילי לא תקומו בזהיה כו', הענין, דאם האדם מותר על הדין ומרחם יותר מכפי הדין, כן הקב"ה מרחם עליו נגד הדין, והנה פליגי אמוראי בדין סוטה אם ת"ח לריך שיהיה בו שמיני שבשמינית, וזהו קורטב גאווה, דרצ הונא בריה דר"י אמר ומעטרא ליה כסאסה לשבולתאי, הנה לשיטתו הדין, דת"ח לריך להשאאות קאת, ובכ"ז מותר על דינו, לכן הואיל ולא מוקים במילי בדבריו לשיטתו, לכן לא תקומו בזהיה, וכן בכל מדות שאמרו בת"ח, אם מותר ע"י אז תחבב לחסד בעת שלריך חסד, ודוק:

משך

שלה

חכמה

כרח 276

להנהגה הנסיונית. רק שבוה יניח אותם על דרך הטבע, ולכן אמר על תעלו כי אין ד' בקרבכם כו' כי העמלקי והכנעני יושב שם ונפלתם בחרב ואינכם ראוים להעשות לכם גם שלא על דרך הטבע, אם כי מן ועניינם יש לכם אבל בזה לא חטאתם אך בחרב העמלקי אשר חטאתם בזה ומפניו פחדתם. אך יוכל להעשות לכם גם שלא עפ"י דרך הטבע. וזה שאמר כי על כן בשביל חרב העמלקי וכנעני שבתם מאחרי ד' ולא יהיה ד' עמכם. וע"ד הטבע ודאי תפלו לפניו. ודוק:

וידבר משה את הדברים כו' ויתאלבו העם מאד. עוד מאלנו בפי' השא גבי עגל וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאלבו. החס שחזר הקב"ה לכן לא ספר להם משה רק שמעו לכן כתיב הדבר הרע. שמשום דמרעה חוזר. אבל הכא שלא חזר, שנשבע וגו' שיש עמו שבויה אינו נקרא, ולכן דבר להם משה משום. שכל מה שדבר משה להם בשם ד' היה מוכרח להתקיים אף לרעה. שכיון שפי' נותן ההורה באזהרותיה ועונשי' כל דבריו חיים וקיימים, ולכן התאלבו מאד. שידעו שהקב"ה אינו חוזר ע"י משה אף לרעה. ולכן מה שאמר עוד אני ד' דברתי במדבר הזה יתמו ושם ימותו לחיי העוה"ב לא הגיד להם משה. ולכן חזר הקב"ה באפי' נשבעתי וחוזרי ב'י. ולכן לא כתיב וידבר משה את כל הדברים, אבל לטובה אינו חוזר אף ע"י נביא. ודוק היטב. ולכן בנתינת חברון לכלב שמא יש חובה לאחריים שרואים בה ויפוזר השי"ת אמר כלב וישבע משה ביום ההוא כו' דעל ידי משה אינו חוזר כלל וכלל אף ברעה. ודוק. יעוין יהושע ק' י"ד:

כי תבואו אל הארץ כו' אשר אני נותן לכם. פלוגתא דר"י ורע"ק בסוף פ"ק דקדושין ובזבחים ק"א רע"ק אומר להטעינה נסכים בבמה קטנה הכתוב מדבר ומה ת"ל אשר אני נותן לכם יכול יעשה במה בחו"ל ויקריבו עליה נסכים ת"ל אשר אני נותן לכם ולא במה בחו"ל. ספרי זוטא. ואיברא דהא מילתא ידענא ונקרא דאל ארץ מושבותיכם. דכון דוקא בארץ. וכאן דכתיב ביאה ומושב ודאי לא נהגה רק בארץ. לא בחו"ל. וכמו חדש לרבין דפליגי על ר"א והא דלריך קרא דאשר אני נותן לכם הוא למעט עבר הירדן. שאם בנה שם במה בעת הישר הבהמות אין נסכים קרבין דפרט לעבר הירדן שנטלו מעלמן. וכמו דאמר בירושלמי בצורים ובספרי יעוין שם סוף פ"ק ודוק:

ועשיתם אשה לר' כו' או במועדיכם. בספרי

ונשא את זנותיכם. ענין זנות הי' ראוי לכחוב גבי חטא העגל. כמו שכתוב לזנות אחר המולך. אמנם המכוון בזה. דכמו אשת איש שזנתה. אף אם תעשה תשובה מעולה. וימחק העבירה לגמרי. מ"מ לבעלה אסורה ונעמאה לבעל. כן הם אף שעשו אח"י תשובה ואמרו הגנו ועלינו בהר' לא הועיל לבטל. שנגזר עליהם שימותו במדבר ולא יבאו:

במדבר הזה יתמו וכו'. ב"ב"ב קכ"א פירש רבינו תם. דפי' אלק ופרוטרוט נשאר. והוא חלק ארבעים. וכבעה"ב שעינו יפה בארבעים. ואולי פי' אמר במדבר הזה יתמו. פירוש. מחמת הגזרה. ושם ימותו פירוש הפ"ו אלק בארץ ישראל. ומחורן מה דלא מאלנו תשובה ע"י למאן דמביא מלאן בסקהדרין ק"י דאין להם חלק לעוה"ב. ואולי הם מתו בשבע שכשו. שהגזרה היתה על בן עשרים. בין שלא היה עמהם בעלה (מדרש). ולכן אמר אשר נשאתי ידי לשכן בה. וזה שאמר במטות אם יראו באנשים העולים ממלרים. שבעת עליה היה לריך להיות בן עשרים. אבל אותן שלא היו בני עשרים בעת עליה אותם ראו הארץ ומתו קודם ששכנו בה. ודוק:

במדבר הזה יתמו ושם ימותו. ושם לחיי עולם הבא. אמרו ע"י באפי' נשבעתי וחוזרי ב'י. וליכא מידי דלא רמזא באורייתא. וגראה דבדברים אמר וישבע לאמר כו' הדור הרע הזה קראם דור הרע. ובפי' מטות אמר משה ויניעם במדבר כו' עד תום כל הדור העושה הרע בעיני ד' מפני שחזר בו. ויש להם חלק לעולם הבא. ולכן לא קראם דור הרע בחוזר זה רק שעשו הרע בעיני ד': **והאנשים** אשר שלח משה לתור כו'. ספר הכתוב כי לא הועיל להם התשובה שאמרו חטאנו. מפני שלא היה תשובת המשקל. התשובה הטובה. רק אחרי אשר כבר מתו האנשים מולאי דבת הארץ. ויהושע וכלב חיו מן האנשים ההם. וראו כי שקר דברו ב'י ובארזו. לכן אמרו חטאנו. ואין זה תשובה גמורה. ועל כו"ב אמרו ארפא משובתם בגדר רפואה. כי אינו מסיר החטא רק מכלן ולהלכה. אבל לא פרת החטא. שזה עקירת החטא למפרע. כמו שאמרו על קרא דפחו כמים. והנה השב שלא בתשובת המשקל נתכפר לו. אבל שיטשה לו נסים שלא עפ"י דרך הטבע זה אינו מועיל. וא"כ כאן. דהתשובה היה שלא במשקל לא היו ראויים לנסים. אמנם המן והענן לא פסק מהם. כי בזה לא חטאו. רק בהדבר שבו חטאו. שזה שפחדו מהעמלקי והכנעני ויפלו בחרב ולמה ד' מביא אותנו לגפול בחרב כו'. בזה גופיה אינם ראויים

משך

שלה

חכמה

הבוא במנחות י' אולי' את חובות הצאות כו' ברגל ומאי נינהו עולת ראי' ושלמי חגיגה ת"ל או במועדיכם. יפלא על הגמ' דפירשה עולת ראי' ושלמי חגיגה הלא גם בכבשי עלרת לא הזכיר מנחות ונסכים ולריך גם אותם לרבות. והך ומאי נינהו עולת ראי' וש"ח הוא הוספה מהגמ'. ועיין חוספות. ובאמת הוא כוונה מופלאה מהגמ' בדיוק דכבשי עלרת ידעינן מנחות ונסכים מקרא אחר דכתיב בזהעלותך וזיוס שמחתם ומועדיכם כו' ותקעתם בחולות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם דבשלמי לבור מירי' וכמו דאמרו בערכין י"א מה עולה קדש קדשים אף זבחי שלמי לבור. וזה כבשי עלרת דטעון חולות. ואין אומרין שירה אלא על היין כמפורש בערכין י"א שם וע"כ טעונון כבשי עלרת נסכים. ודוק. ובספרי זוטא יליף לכבשי עלרת מהקהל חקה אחת כו' יע"ש:

והקריב המקריב. בספרי ר' נתן אומר זה בנה אב לכל המתנדב במנחה שלא יפחות מעשרון ולוג שמן. הוא פלא. דמנחת נסכים כאן ואין אדם מתנדב פחות משיעור נסכים. ובמנחות יליף ממזרע עני יע"ש. והנראה: דדייק דכתיב המקריב יתירא ועוד דלא כתיב והקריב לכבשי. וכמו דכתב בכן בקרי' לכן כוונתו עמוקה. דבמנחות דף ל"א אמרי דאם מביא פלגס. דהוא ספק איל ספק כבש מיייתי ומתני ופרשו רש"י ותוס' מביא נסכי איל ואומר אם איל הוא הרי נסכיו עמוי ואם כבש הוא יהיו נסכים כשיעור כבש באין חובה לו והשאר יהיו נסכי נדבה. שהרי מתנדב אדם נסכים בלא זבחי אע"ג דאין אדם מתנדב לוג אחד לנסכים. בכ"ז כי האי גונא בהדי אחריני קרבו עכ"ד. וזה גלי לן קרא דאע"ג דספק לו איזה מקריב. בכ"ז מביא נסכי כבש ודאין. והיינו שנסכים שיעור עשרון ושלשה לוגין הם ודאי נסכי קרבן. ודלא כמו שכתבו דלריך להביא נסכי איל בפני עלמן ונסכי כבש בפני עלמן ומתני דנמלא דהנסכים אינם באים ודאי לכבש או לאיל. רק כל אחד היו ספק. ע"ז גילה הכתוב שהוא מקריב ואינו יודע מה מקריב לריך להביא נסכים על קרבנו נסכי איל ועל המותר מתני דנמלא שיעור נסכי כבש המה ודאי על קרבנו. רק לאיל המה בספק. היינו המותר על נסכי כבש. וזה או לאיל תעשה. או לרבות הפלגס. שהאם הוא איל הוא בספק [שכל לשונות התורה המה ודאי לא ספק. וכמו דאמרו סוטה כ"ח כל טהור ודאי טהור כו'. בכל טמא ודאי טמא] ולא כתיב ולאיל תעשה. שמדבר באופן ספק הוא אם איל. והנה הגם דאינו מתנדב

אדם נסכים. בכ"ז אגב אחריני קרבו גם הנך. וזה דוקא. משום דהמותר מנסכי כבש לנסכי איל הוא עשרון סלת. שכבש אחד ובאיל שמיס ולוג שמן שכבש הוא שלש לוגין. ובאיל הוא ארבעה וכיון דהמותר הוא שיעור מנחת נדבה. אע"ג דהכא לקרבן אתי לנסכים. בכ"ז קרב אגב נסכי כבש. וקרבו אולי דריש על עשרון ולוג הבא על תנאי. ויליף מזה דונפש כי תקריב קרבן מנחה כוונתו על עשרון ולוג שמן. כנ"ל לפי חומר הנושא. ודוק:

והקריב המקריב קרבנו כו'. פירושו שיבין הבעלים הסלת והשמן. אבל העובד הוא הכהן (לבד בבמה קטנה כשר צור). ומה דכתוב בלול הוא על ההקדשה. שיקריב מנחה סלת ויקריב בלול בשמן. אבל לא הקפיד על הבליה. שאם לא בלל גם כן כשרה. רק הסלת הנתנה בשמן היא נקראת בלולה. והוא תואר למנחה שצאה עם שמן. כמו שכתוב מנחה חרבה ובלולה. והוא מנחה הראויה לבלילה. דראויה לבילה צעי שתהא. ולכן באיל דכתיב תעשה מנחת סלת אם היו כתוב שני עשרונים בלול בשמן כו' היה פירושו. שתעשה מנחת סלת ותעשה בלול בשמן היו כאילו כתוב לזוי שתעשה את המנחה בלולה. והיו לזוי על הבליה. והיה מעכב. ובאמת לא מעכב. לכן כתוב מנחה כו' בלולה. שזה רק תואר על המנחה הבאה עם השמן הראויה לבילה. וזה דיוק אחתי בפסוק. ומזה אמרו אם לא בלל כשר. והעירוני לזה רבנן בתוספות מנחות דף י"ח ע"ב דיה ואמר ר"י יע"ש היטב:

ברוך ברביעית ההין שמן. גבי איל ופר כתוב בשמן חלי ההין וכן בכל התורה. ויתכן דלר' ישמעאל. זבחים קי"א דאינה טעונה נסכים רק בבמת לבור. ואין מתכין את המזבח אלא בתמיד של שחר. לכן אמר בפרק שתי מדות. דז' מדות של לח היו במקדש. לכן כשקרב קרבן במזבח של לבור ודאי היה שם מדה של נסכי תמיד. וזה רביעית ההין שלכבש התמיד. ולזה אמר ברביעית ההין הידוע לך ויש לך מהתמיד. אבל פר ואיל הלא יתכן דאין להם עדיין מדות אלו. לכן אמר בשמן חלי ההין. עפ"י איזה מדה שיהיה או עפ"י שגויות. ולתיד לא בא הכתוב אלא לבמה קטנה יתכן דאמרו בגמ' לריד מנחות. ופרש"י קורטין יבשין. שלא הגיע עם השמן ולכן אמרו במנחות מ"ז מנחת נסכים מגבלה במים וכשרה שלא יסאר יבש. לכן כאן בכבש שהשמן מרובה שלשה לוג לעשרון. אינו לריך לבלול רק בשמן. לא במים לגבלי. ועיין תוס' שם וברש"י ד"ה לא נלכח אלא ליבש

נדר או לגדבה תמורות ומותרות כו' ולר' שמעון אינטרדיך דקאמר במנחות דף י' צדין הוא שיהא חטאת חלב טעונה נסכים כו' שלא יהא קרבנו מהודרי וחטאתו ואשמו של מזרע הואיל ואינן באין על חטא הן טעונין נסכים ועיין סוטה ט"ו ולכן סד"ח הואיל ותמורה היא דבר הבא בעצירה ועיין תמורה דף כ' ע"ב וסד"ח שלא יהא מהודרי לכן בעי קרא לרבות. ודוק:

שם ד"ח ככה תעשו לאחד כמספרם להביא את י"א שבעשר. נראה דמאן דיליף הא סבר כר' יהודה דאחד עשר שבמעשר קדוש משום תמורת מעשר. והך קרא מרבה תמורות היינו דקאמר לעיל אין לי אלא תמורותיהן מנין ת"ל ככה תעשו עיי"ש. והך קרא דלעיל דדריש מלכבש האחד היינו שסובר כר' מאיר דלא הוי תמורה. ודוק:

כ"ב האזרח יעשה ככה את אלה להקריב אשה ריח נחוח לד' וכי יגור אתכס גר כו' ועשה אשה ריח נחוח לד' כאשר תעשו כן יעשה. פשטא דקרא מיירי בנסכים שאס יתגייר ויקריב קרבנות יעשה נסכיהם כישראל. ורבותיהו ז"ל הוליאו זה לפרש על הא שלריך שיביא קרבן עולת העוף וכאשר נכנסו לישראל לברית ע"י מילה וטבילה והרלאות דמים וזה כאשר תעשו כן יעשה. וזה אינו נרמז בפסוק לפי הפשט. וכן הקהל חקה אחת לכס כו' ככס כגר יהיה לפני ד' תיבת הקהל אין מכוון לפי משפטי הלשון. והראב"ע הביא שי"מ שהוא סימן הקריאה והוא כתב כי סימן הקריאה אינו במשפטי לשון הקדש. והנה בכריתות דראב"י חשיב גר למחוסר כפרה שמטובב לאכול בקדשים עד שיביא קנוי אמר ות"ק מ"ט לא חשיב גר כי קתני מדעם דמישרי לאכול בקדשים גר כי קא מייתי לאכשורי נפשיה למיעל בקהל קא מייתי וזה פלא דאיכ גר יהא אסור לבוא בקהל בזה"ל דלא מייתי קרבן. והגמ' פריך אי הכי בזמן הזה לא נקבל גרים ומשני דכתיב לדורותיכם אלמא דקרנן אינו מעכבו מלבוא בקהל. ואטו שניא בזמן המקדש מזה"ל. ורבינו משה ברשי הלכות מחוסרי כפרה כתב אינו ממחוסרי כפרה שקרבנו עכבו להיות גר גמור ולהיות ככל כשרי ישראל. ומפני זה אינו אוכל בקדשים שעדיין לא נעשה ככשרי ישראל. אין אנו יודעים לענין מה הוא ככשרי ישראל. ובהלכות איסור פ"ג וכן לדורות כשירנה הגוי להכנס צברית ולהסתופף תחת השכינה ויקבל עליו עול תורה לריך מילה וטבילה וקרנן. הרבה רבינו מליס. ולא זכינו להבין שורש דבריו.

ליבש שבה (סס דף ז') וזה שאמר ברביעית ההין שמן לא לגבל במים רק צפר ואיל כתוב בשמן חלי ההין הא של מים אין מדה. ודוק ככ"ז:

ספרי פס' ק"ז. לכבש האחד להביא עולת יולדת כו' או אינו מדבר אלא באיל כשהוא אומר או לאיל תעשה מנחה הרי איל אמור כו'. לענ"ד דל"ל (או כוונתו) על פלגם דסד"ח לרבותו לגסכי כבש. לכן אמר הרי או לאיל אמור. והך או מרבה פלגם דראמר בגמ' מנחות דף ל"א עיי"ש הרי דמביא עליו נסכי איל. וע"כ לרבות כבש של יולדת. ודוק:

וכי תעשה צן בקר כו' לפלא נדר או שלמים. יתכן עפ"י מה שאמרו להטעין נסכים בצמה קטנה הכתוב מדבר (זבחים ק"א). וא"כ שלמים יתכן דעושה כן לא מנדבת לבו או שרואה לידור להשם יתברך. רק כשישחוט אותה חולין יטורך ליתן זרוע ולחיים וקריבה לכהן ולכן שוחט לשלמים כדי שיופטר מלידתו לכהן דחזה ושוק אינה צבמת יחיד (סס ק"ט). רק בלאף וכבש הלא מקריב האליה לגבוה דבחולין נאלתה. הוי נדרי אבל צבן בקר אין כאן אילי ולא הוי נדר להשי"ת רק שפותר עלמו מכהן. ודוק:

ספרי צן בקר היה בכלל וילא מן הכלל ללמד על הכלל כו'. פירוש דכתיב גבי צן בקר עולה או זבח והלא היו בכלל עולה או זבח דכתיב ברש"א דקרא גבי מן הבקר או מן הלאף. וי"ע על רש"י שלא פירש כן. ועיין תוס' שם ודוק:

אשה ריח נחוח. יעוין רש"י דעל המנחה קא"י ומשום דכתיב גבי יין דריש שמואל בזבחים דמתגרב יין מזולפו ע"ג האשים. ולא קי"ל כות"י. ולפי זה נראה מה דכתבה תורה אחר יין משום דמלמד לנו דשתיין יהי' בגוף המזבח. ושתי' כאלילה דיהיו נבלעין במזבח. וכדאמר זבחים דף כ"א ע"ב שבני גילה הוסיפו מקום שתין מטעם זה. ובפרט לרי"א צ"ל בסוף לולב והערבה דאחת לשבעים שנה כו' והיו שורפין אותו מרמז קרא דאשה שהיה נסרף לאשים לבסוף. ודוק. ולכן אמר ויין תקריב לנסך ולא כתב ויין לנסך חלי ההין תקריב משום דאין ננסך אשה: **ככה** תעשה לאחד. בספרי שאין לי אלא אלו תמורותיהם מנין ת"ל ככה תעשו לאחד. כן גרסת הגר"א. והוא נכון. דסתם ספרי ר' שמעון ואיהו סובר במשנה פ"ק דתמורה שאין ממירין אלא אחד באחד כו' ואין ממירין ותמורין וממירין. וזה לאחד שאין ממירין אלא אחד באחד. והוא לאחד תמורה שאינה אלא אחת. ופשוט. ובמנחות דריש בגומא אחרינא משום דתמורות נפקיל מכלל ופרט דלפלא

קרבנותיכם עם נסכים, כן כל קרבנות שמביא הגר לריך להביא עליהן מנחות ונסכים, אבל קודם שעשה אשה ריח נחוח לר', שעדיין לא הביא קרבנו, דינו לענין נסכים כקרבנות עו"ג, ואם הביא קרבן שלמים לריך להביא נסכים משל לבורי, והוא אינו מביא, ומה שכתוב ועשה אשה ריח נחוח הוא מאמר תנאי אל הלכות נסכיו. וכן ישראל בקרבנות שהקריבו בסניי עדיין לא היו נסכים לדברי ריה"ג, בספרי פנחס, משום שזריכין היו להזאות דמים, והיה דינם כגר קודם הקרבת הקרבן, וז"ל.

וְדַע, כי בקרבנות יחיד הליץ מרלה על טומאת הדם והחלב, וכבר ביארתי במק"א פלפול ארוך, להוכיח דלכתחילה אסור לזרוק מן התורה רק בדיעבד הליץ מרלה, אבל בלבור טומאה דחוייה בלבורי, ובני לין לרזוי (פרק כ"ד לולין ע"ז ע"ת), וזרקין דם טמא לכחילה, וטמאי מתים מקריבין קרבנותיהם של לבורי, ופסחי דעיקרו לאכילה אוכלין בטומאה בלבורי, וכתב רבינו פ"ד מביאת מקדשי, דאע"ג דאין לין מרלה על טומאת גוף, דונשא את עון הקדשים לא המקדישים, וכמבואר פ"ב דזבחים בסוגיא דזקי דרום, זהו בקרבן יחיד, אבל בקרבן לבור לין מרלה, ובלא לין ליכא שום דחוי בטומאה, כן בטומאת הנקריבין, כן בטומאת המקריבין [ודלא כרבנן בתוס', ששיטתם שטומאה דחוייה בלבורי בטוה"ג בלא רזוי לין, ונדחקו ותמהו מהא דפסיקא לגמרא, דטומאת הנקריבין בעי רזוי לין], וזה דאמר הקהל פירוש דינים שלקהלי, והמה הלכות טומאה שהליץ מרלה בלבורי, חקה אחת לכס ולגר הגר כו' ככס כגר יהיה לפני ד', שהליץ לרזון לפני ד' לישראל ולגרים, אע"ג שבקרבנות גוים הקרבים במקדש אין הליץ מרלה, לגרים הליץ מרלה, שהוא חשוב עם הלבור, וטותן מעותיו ללישכה, ומביא קרבן פסח בטומאה, ואוכלו בטומאה, וכוון.

וְנִרְאָה, דקאי ג"כ על ועשה אשה ריח וכו', שאם כבר עשה אשה ריח נחוח, זהו קרבן שחייב להביא ומתירו בקדשים, אז הוא מכלל לבור לרזוי לין, אבל כ"ז שלא הקריב קרבנו אינו בכלל רזוי לין, והוי קרבנותיו כקרבנות עו"ג, שאין הליץ מרלה עליהן, וע"ז אמר בכרייתות ות"ק מ"ט לא תני גר גר כי מיייתי קרבן לאכשורי נפשיה למיעל בקהל קא מיייתי פירוש בקהל לענין רזוי לין, שאמר הקהל חקה אחת לכס ולגר הגר, וכ"ז שאינו מביא קרבן, קרבנותיו כקרבנות עו"ג, לענין לבור לטומאה לרזוי לין, וזה מכוון הגמ'. ואם לזה כוון רבינו ביאמרו שעדיין

גוי אם מביאם במקדש לית בהו דברים אלו לריך לרבותם בגרי, שאם נתגייר קרבנו כן הוא לישראל, והמה שני דברים, דמכל האורח יעשה ככה דריש בספרי ומיייתי במנחות דף ע"ג אורח מביא נסכים ואין העו"ג מביא נסכים, ועיין תמורה דף ג' ברש"י וברמב"ם פ"ג ממעתיק עולות העו"ג אין מביאין עממן נסכים כו' ונסכיהן קרבין משל לבורי, למדתי דקרבן עו"ג הבא במקדש אין העו"ג מביא עמו נסכים, וזה מוכח מעומק הפשט שכתב וכי יגור גר כו' כן יעשה לענין נסכים מוכח, דעו"ג אינו מביא על קרבנו נסכים, והא דכתב ככס כגר יהיה לפני ד' דמאי ענינו לכאן, טפי הו"ל למכתב גבי וההבטת את הגר לא תונו אוחיו, ובאמת פשוט רז"ל בספרי עומק הפשט, שמדבר על רזוי לין, וזה דכתיב והיה על מלתו תמיד להס לרזון לפני ד' לגרים מנין ת"ל ככס כגר יהיה לפני ד', וזה ג"כ דבקרבנות עו"ג הקרבין במקדש אין בהם רזוי לין, וכמו דאמרו בזבחים פרק ב"ש מ"ה ובטו"ג בין בשוגג בין במזיד לא הורלה לרזון להס ועו"ג לאו בני הרלאה נינהו, לכן מרבה קרא דגבי גרים הליץ מרלה, דלישראל הוא לפני ד' ועל טומאת קרבנו הליץ מרלה, וז"ל.

והגה כאן צ"ל נסכים מיחס הקרבנות עולה או זבח בתואר ריח נחוח לר' מפני ששלמים אינם כולם לאשים, והמנחת נסכים צ"ש אשה ריח נחוח כו', מפני שכולו לאשים, וערש"י שם חוץ היין ריח נחוח קרי ליה, מפני שאינו עולה לאשים, ועיין זבחים סוף פרק כל התדיר מה דדריש שמואל, אכמ"ל, ואם כה כוונת הפסוק, שכי יגור גר יעשה קרבן כאשר תעשו לקרבנותיכם כן יעשה הגר לקרבנו הו"ל למכתב וכי יגור כו' ועשה ריח נחוח לר', זה קרבנותי, כאשר תעשו במנחות ונסכים כן יעשה, ולמה כתב אשה ריח נחוח לר' אם לא להורות, דעל מנחה לחוד, וזה נסכים בפ"ע, אע"ג דקיי"ל דמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום, בכ"ז הקרא לא מדבר מנחות ונסכים הבאין בפ"ע, לכן פשוט רז"ל עומק הפשט עפ"י הקבלה הנאמנה, שגר לריך להקריב קרבן לאכול בקדשים, וזה עולת העוף, והוא שאמר וכי יגור אתכם גר כו' ועשה אשה ריח נחוח לר', שכבר עשה הקרבן שחייב להביא [וזה עולת העוף שכולו למזבח, שבטולת בהמה ילא עורה], אז כיון שכבר הביא הקרבן ג"כ, ונכנס לבית זמילה וטבילה, שע"ז אמר וכי יגור, והביא קרבן, שזה ועשה אשה ריח נחוח לר', כאשר תעשו כן יעשה, פירוש שאחם עושים שאחם חייבין להביא

שעדיין לא נעשה ככשרי ישראל נכון, ואם לא כיון לזה הוא נכון מלד עלמו כמוש"ב.

ויתכן שמפני טעם זה אסרה תורה ליקח חלק בקרבנות לבור מן הגוים, כמו שדריש בספרא פ' אמור על קרא דומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלקיכם מכל אלה, שאין מקבלין שקלים מן העו"צ יעושי, משום דטומאת ההואם הליץ מרלה, ובע"צ אין הליץ מרלה, ובל"ז שדין לבור אין לעו"צ, שכל גוי בפני עלמו, והחיבור אלל ישראל הוא מולדותם ואחדותם להאמין באלקים אחד, וערבותם, והתקשרותם זל"ז בתורה ומלות, שכל אחד נשתלם מחבירו ע"י התורה, וכ"ז שאין הגר מביא קרבנו אינו נכנס לקהל, היינו להשתתף עם הלבבור בהלכות הקרבנות, אשר המה במקדש משכן ד' בתוך בניי, וקרבנותיו בקרבנות גוים, ודוק בכ"ז, כי הוא ענין אמיתי בס"ד.

ולפ"ז יתכן, דישאל שחטאו בעגל שבר משה הלוותו, שידונו כפגויה, ואחר זה אלל מי שנחתיב בעגל היה אללו בקדושתן חדשים, ולכך היו לריכים מילה, כמוש"א זה הדבר אשר לזה ד', ואין זה אלא מילה, כמו שאמר וזה הדבר מל יהושע כו', ונכנסו בקרבנות כמו בסיני בעולה ושלמים, כן לא היו לריכים לזה נכסים, ולא היה נכסים לעולה ושלמים אלו, ויעוין מנחות דף ח' בשמ"ק שם ודוק:

בספרי אי מה האזרח מביא נכסים כו' יכול אף עולמו לא תהא טעונה נכסים ת"ל ככפ, פירוש דכתיב ככה יעשה לשור האחד, היינו לחייב כל קרבן בנכסים, ולכן כתיבא יעשה בלשון נסתר ולא בלשון נוכח דכתיב תעשו או יעשה, וכתיב יעשה היינו דעל קרבן נכרי קא"י, ולהנכרי לא לזה התורה דלישראל דברה תורה ולא לטכ"ס, ודוק:

ככם כגר יהיה לפני ד' פירוש לפני ד' שזה הגר אל הישראל לגמרי, משא"כ לכם אינו שוהגר לישראל, כי אין ממנין שום דיין וחמונה אלא מקרב אחיך, ורק תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם, כי התורה ומשפט אחד, ודוק:

תרימו תרומה לז', בזה למד אותנו כמוש"כ בהשגות ראב"ד בשם שאלות, שהמפריש חלה לריך לקרות שם, לומר ה"ז תרומה, דההפרשה לחוד היא כמחשבתו כיכר מתוך מעשיו, וא"כ יאמר המפריש זה תרומה לז', ולא יאמר לז' תרומה שלא יהא מזכיר ש"ש קודם פן ימות ונמלא מוליא ש"ש לבטלה, כדאמרו פ"ק דנדרים דף י"ד, אבל בנתינה אין לריך לומר כלום, רק דברי השם אמר תתנו לז' תרומה, ודוק.

בתרומת גורן כן תרימו אותה, מה ח"צ אין לה שיעור כו', פירשו כי תרומת גורן אינה

ניטלת מן התורה מן הלקוח, רק ממה שהשפיע לו השי"ת מתבואת שדה וכרמו מזה הוא מפריש, וכאשר אסמיו מלאו ברי, ונחברך פרי שדהו, בטח יעניק לכהן עבד ד' בעין יפה מן היפה בלב שמת, כן חלה אף שלריך להפריש, מן מה שקונה בשוקי, וע"ז אמרו ופחת בחייד כו', בכ"ז תהא נותן בעין יפה, ובלב שמת להטיב לשומר משמרת הקדש, ודוק:

בתרומת גורן כן תרימו אותה, על דרך ויהי מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם כו', ולכן בתרומת גורן לא מכניס לרך גנין כו' ובמוך, דבפרהסי זילא מלתא, לזה אמר, דבחלה דמלי אפילו פחות מה' קבין לא יערים, ויעוין מנחות פרק ר' ישמעאל ודוק:

ונמנו כמשפט ושעיר אחד לחטת, הנה בכל התורה קרב חטאת קודם לעולה, לבד כאן עולה קודם לחטאת, משום דכתב כמשפט וחטת חסר א', יעוין זכמים ל', ובה פרשתי דברי הגמ' הוריות דף ו', דשעירי חטאת בלו על עו"צ כו' הוראת שעה כו' דאלת"ה אילים תשעים וששה ככשים שבטים כו' כנגד מ"י ולריך מובן הלא לבור מביאין עולות גדבה, ואם הוו האילים והכבשים גדבה מאי איכפת, ולפ"ז איש, דאי"כ לעולת גדבה הי' לריך להיות חטאת קודם לעולה, ודוקא לעולה דידיה חטאת קודם, ואבל לכבשים ואיליה גדבה הי' השעירי עוים קודמים, וכאן היו כולם קודמים להשעירי חטאות, וע"כ דהוראת שעה הי', ודוק, ובפשוט נראה, משום דכל מקום דלבור מקריבין היו כבשים מרובים מהאילים, וכאן הי' האילים מרובים מהכבשים, וכן בק"ו' שם דכרין תרי מזה אמרין ארבע מאה, ולזה ע"כ הוראת שעה, וכן הגירסא דלא משתכח בכל התורה כולה בפ"י ר"ח, יעו"ש: **וכפר** הכהן וכו', בספרי פ' קי"א, ר' אליעזר אומר בא הכמוב לעשות זדון הלבבור [פירוש, שגנו עפ"י הוראת ב"ד, אבל ידעו שהוא חלב] כשגגה לכך נאמר כי שגגה היא, וסובר דיחיד שטעה בהוראת ב"ד פטורי, רק לבור מחייבי, ופשוט, רבי אומר מין אחת אומר שאם היו מקלת שוגגין ומקלת מזידין [פירוש, שלמקלתן נתחלפו חלב בשומן, וסבר שהוא שומן ומקלת היו יודעין, שהוא חלב ואכלו בהוראת ב"ד דמלטרפין, ומביאין פר] ח"ל כי שגגה היא, ושפיר מלטרף להדדי, וזה נגד הגמרא, דאמר רבא בהוריות דף ב' מודה רב שאינו מלטרף, אולם ניחא, דהתם קאי למ"ד (כפי משנתנו), דיחיד שטעה בהוראת

משך

שלח

חכמה

רק בע"זי משום דכתיב למטן תפוס ישראל בלבס יטוין, לכן כתיב עונה בה. במפיק ה"א כמו שכתוב בתורה. פירוש: שאף אם העון רק בקרבה בפנימומה הוא במחשבתה ג"כ תשא עונה ומכרת. ולכן אמר הגמ' סנהדרין דף ס"ה שאני מגדף שכן ישנו בלבז וערש"י שם ופירושו: דעל מחשבת הלב חייב. ולכן לא מהני חרטה תוך כדי דבור. ועיין תוס' ב"ב קכ"ט ע"ב, ולפי' ניחא. דכיון דבאמת אילו ידעו ב"ד מחשבה בלבז היו לריכין להמית אותו אף במחשבה וכמו שכתב. ודו"ק:

הכרת כו' עונה בה. יתכן כי עדים וזממין אמר בתו"כ, שאין בהן קרבן לפי שאין בהן כרת. מפני שכרת לא שייך כאשר זמם. משום דבדי שמים קמי שמיא הוי גליא דסקר מעידין. אולם במגדף הלא העדים אמרו בשקר יכה יוסי כו' והשומעים קרעו בגדיהם. הוי אמינא כיון דנודמו נמלא. דהס גפרו השס יתבדק. והוי אמינא. דחיוז של הכרת חכרת לעולם הבא איכא עלייהו. ואין להן חלק לעולם הבא. לכן אמר דעונה בה ולא בעדיה הניזומין. רק מיתה חייבים כדון רולא. דאין עליהם דין מגדף. שלא כווננו לגדף רק לרמות נפש שוגאו. ונמלא דעבירה השנייה מללה אותן חכרת לעו"ב. דהוה ככל המומתין דמתודין. ויש להן חלק לעו"ב. ודו"ק:

שבועות י"ג ע"א. ורבנן הכרת בעו"ז חכרת לעו"ב עונה בה שאם עשה תשובה ומתה ממרקת. ובתוס' הקשה הר"ם מדריוש. דבפרק בתרא דיומא אמרינן מיתה ויוהכ"פ מכפרים עם התשובה בפ"ע לא הא חזי דלא כרבי כו'. דמיתה מכפר בשאר עבירות אף אם לא עשה תשובה. וכמו דפרש"י ועיי"ש תירולם. ולעני' א"ש בפשיטות. דדייק הכי בהנך עבירות בלא עשה תשובה. אע"ג דכרת בעו"ז מ"מ הוא נכרת לעו"ב. משא"כ בשאר עבירות לבד הנך תלחא אם נכרת בעו"ז שוב הוא אינו נכרת לעו"ב. דכרת מכפר. כיון שנענש מידי שמים במיתתו בהכרת. אבל מיתה טבעית בלא עונש כרת ודאי אינו מכפר רק עם התשובה. וכמו יוהכ"פ. ותמן ביומא קאי על מיתה טבעית. וע"ז אמר דאין מכפר בפני עלמו. רק לרבי מכפר בלא תשובה כמו יוהכ"פ דמכפר. ובמס' נדה דף ל' דרש ר"ם ומה היא השביעה שמשביעין אותו חזי לדיק ואל תהי רשע כו'. והוי יודע כו' ונשמה שנתן בך טהורה היא אם אתה משמרה מוטב ואם לא אני טועה ממך תדביר ישמעאל משל לכהן שמכר תרומה לע"ה כו' אם אתה משמרה בטהרה מוטב וא"ל הריני שורפה בפניך. דהענין

ב"ד פקודי. אי"כ אין השגחה שיהי דשגגת חלב בשומן בת חיובא היא. אע"ג דפקוד משום דלאו שב מידעתו הוא. אבל באנפי נפשה בת חיובא היא. והכי רבי סובר דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב אי"כ תרי שגגות בני חיובא אינון ושפיר מלטרפי. ולכך לא דריש כר"א דזון לבד כשגגה. כיון דאף ביחיד כן הוא. ודוק בכ"ז ועיין בהגהות הגר"א (והרמב"ם לא פסק כן): **ואם** נפש אחת כו' והקריבה. כתב הפעולה בלשון נקבה על הנפש. בחטאה בשגגה כו' לכפר עליו בלשון זכר ע"כ על הכהן אמר דבי' כתיב וכפר. וזה מכון הכרייתא מנחות דף ע"ד מלמד שהכהן מתכפר ע"י עלמו. ויעיין שם ק"ט דאחי שפיר בחטאה בשגגה. פירוש משלא חטא בזויד וזלה זה החטא שהקרבן מובא עליו מימיו לעו"ב. דאל"ה אין קרבנו ריח נחום. יע"ש ודו"ק:

רכפר עליו. להוליא הספק שהיה בדין מה אם מלות קלות הרי הוא חייב על ספקן עו"ג חמורה אינו דין שיהא חייב על ספקן ת"ל לכפר עליו להוליא הספק (ספרי). אפשר. דסתם ספרי ר' שמעון ור"ם סובר כרייתת כ"ד שניהן מביאין חטאת אחד דאע"ג דכתיב או הודע אליו חטאתו ספק ידיעה כיריעה ודאית. עיי"ש היטב. הכא שאני בע"ז. שאם שניהם אחד מהן השתחוה לע"ז ואינו ידוע מי הוא דרי' שמביאין שניהם חטאת אחד. קמ"ל דלא. רק זה מביא אשם תלויה. וזה אשם תלויה ועמו דלאמר רשב"י במסכת סוטה דף ל"ב ע"ב מפני מה תקנו תפלה בלחש כדי שלא לביש את עוברי עבירה שהרי לא חלק הכתוב מקום בין חטאת לעולה כו' והאיכא חטאת נקבה ועולה זכר החס מכסיא באליה תינח כבשה שעירה כו' החס כו' חטאת דע"א לא סגי דלאו שעירה כו' החס נכסוף וניזל כי היכי דניכפר ליה. וא"כ כיון שהיה לו ספק אם הוא חטא או חבירו אינו מכסף ולבו גם עליו ולא נתכפר ליה. כג"ל לפי חומר הדבר. [שוב ראיתי שגשאל ע"ז הרשב"א בשו"ת סימן תקכ"ג ונדחק בזה. עיי"ש.] ודו"ק:

והנפש אשר תעשה ביד רמה כו' הכרת כו' עונה בה. הוא ע"ד שפירש"י על דמיהם בסי. הם גרמו עלמם למיתה. עיי"ש. כן הכא. שכל חטא בא מן התגברות התאוה או מן הנבירות הכעס. או מן הפחד. אבל לעבוד ע"ז או לכרך השם אין לזה שורש בטבע החולדה. רק רוע השכל ושגונו. לזה אמר. כי היא היחה בעלמה לזה העון סבה. לא ענין מושרש בהולדה. ויתכן לומר עפ"י מה דאמרינן בקדושין דף מ' שכל העבירות אינן מלטרפות מחשבה למעשה.

משך

שלה

חכמה

רמא

ולמוכרו. כדאמרינן פרק האיש מקדש ולאו ממונה איכא גביה, ולכן המיתה מכפרת כעל כל שארי עבירות. לכן היו קורין אותו בן חמץ עד יום מותו אבל אחרי מותו כבר נחפז לו אף בלא תשובה. ואסור לבזותו ודו"ק:

ובספרי לפי שהוא אומר פוקד עון אבות על בניו כו' יכול אף עבור נפקדת על בניו ת"ל עונה בה כו'. והטעם פשוט, דבכל העונות אף שגכרת מצוה"ו מימ יש לו חלק לעוה"ב ובכלל ישראל מקרי ולכן נפקדים בניו אבל הכא דכתיב הכרת חכרת צעוה"ב, ונפסק החבל והוסר מאגד האומה הכללי איכא אין התייחסות החטא לבניו ולכן בעגל שנחל להם אמר וציוס פקדי פקדתי. ודו"ק בזה:

שם פס' קי"ב. רבי אומר העושה מצוה אחת לשמה [ואל] ישמח על אותה מצוה לכוף גוררת מצות הרבה והעובר עבירה אחת [ואל] ידאג עליה לכוף גוררת עבירות הרבה (אך במדרש נמוחא פ' ויקרא איתא כהגהת הגר"א). כל"ל ודו"ק:

וירגמו אותו באבנים וימתו. ובמדגד באומר כתיב וירגמו אותו אבן. נראה להלכה דמקושש הא כאן במדבר לא היה להם צדיק מוכן לחייבו מיתות צ"ד. והיה מקום סקלתו שם קבורתו שרגמוהו באבנים וזה היה קבורתו אבל במדגד שצריך לתלותו והיו סוקלין אותו באבן אחד. שיהיו קל להסירו מעליו ולכוף תלוהו על העץ וקברוהו. והוא כחכמים דפליגי על ר"א וסבדי דאין הנסקלין נתלין, וישוין ספרי. ומעת סקלו המקושש שנתכוון לשם שמים לפרסם שונש שנת שלא יקולו בזה. עשה בהם הרגש בלב כל ישראל עד כי בערבות מואב במשנה תורה לא נזכר כלל מהשבת. ובפרט שהמן היה מורה על שביעת שבת. לכן לא נזכר רק בערבות לבדי כי היה מורה מי שזוה עשה על שביעתו:

ספרי זוטא. בני ישראל חייבים בליית כו' כו' ויאמר ד' אל משה לרבות יחידים. פירוש, כדאמר בתעניות פ"ק התחילו היחידים מתעניין, ובגמ' מאן יחידים רבנן כו' כל שראוי לתמותו פרנס כו' ולזה אמר דסדרי דכיון דלמען שלא תתרו אחרי לבדכס כו' איכא הגדולים במעלה פטורים. לכן אמרי דאף אם הם גדולים כמשה רבינו במעלה חייבים בליית. ולכן כתוב ויאמר ד' אל משה לאמרי שכל מקום כתוב כשהו' לריך לעשות חיבה. כמו גבי עגלות קח מאתם וכמו כן בנות אלפחד כו' נתן חתן להם כו' כן כאן היה משה לריך לעשות ליית בעלמו. ופשוט. אולם בתפילין דריש במכילתא דעוסק בתורה פטור. ישין

דהענין דמיתה מכפרת הוא משום שהנשמה בזה לשרשה לכללות נשמות בניי לחכות תחת כנפות השכינה והוא כדאמרו בספרא שמיני צטעם זריעה שכן בלא לידי אביהם דמעיקרו היו מחוברים ועשיו נעשו ג"כ מחוברים. עיי"ש (פרק י"א). וזהו טעם דמועיל השקה צמים ולא בשאר משקין כמו שפירשתי בחדושי חולין. ונחזי דלפי מה שנתבאר פליגי רבי ורבנן. דלרבי יוהכ"פ ומיתה מכפרין בלא תשובה. ולרבנן מכפרין דוקא עם התשובה. והנה בספרי והוצא בסנהדרין דף ס"ד אמר ר"ש הרי כבר נאמר ונכרתה כו' וכי שלשה עולמים יש אלא כו' דברה תורה כלשון בני אדם. ואם הוי דריש תכרת לאחר יוהכ"פ לא מיותר כללי. וע"כ דלא סבר כרבי. רק כרבנן ומיתה לא ממרקת בלא תשובה. ולפי פ"י לעיל הנה מלאנו בספרי דר' ישמעאל דריש עונה בה. לפי שנאמר פוקד עון אבות על בניו כו' ת"ל עונה בה. ואיכא אפשר לומר. דשאר עבירות ג"כ בלא תשובה אין כרה מכפר כללי. רק דקרא מורה דאין מספיקין בידו לעשות תשובה. ולכן יבוא לידי כרת. ופשוט. והנה ידעינן מפסחים ל"ד דאין זריעה לתרומה כמו להקדש. ולכן אמר ר"ש אם אהה משמרה בטורה מוטב ואם לאו אני מוטלה ממך. דזהו כרת או מיתה ומכפרת. אבל ר"ש סובר דמיתה אינה מכפרת בלא תשובה. לכן מדמה לכהן שסבר תרומה לע"ה. שאמר כו' ואם לאו אני שורפה בצנין משום דזריעה לא מהני בתרומה דאף אם יזעו אותם יהיו אסורין לכהנים. ודו"ק. והנה ציומא דף ע' אמר ר' יוחנן טובה לפרק כו' של אחרונים א"ל ריש לקיש אדרבא אחרונים עדיפי כו' קא עסקי בתורה א"ל בירה תוכיח שמורה לראשונים ולא לאחרונים ולריש לקיש ל"ק משום דסבר כר' ישמעאל דאמר עונה בה ולא בבנים. ופירושו משום שהשיית ממלה הדין באבות. ולכן במקדש ראשון דנחרב משום ע"ז לא שלטה הדין בבנים. אבל במקדש שני שבבבל שאר עבירות. לכן פוקד עון אבות על בניו ולא חזרה. עד כי יבוא עת לחננה.

והנה צטוף פ"ק דשבעות דרש"י דעל כל העבירות מיתה מכפרת. אמנם הגזל לריבים הבנים להחזיר גם אחר מותו ואף אם לא הניח נכסים מחייבי להחזיר משום כבוד אביהם. ולפי"ז מדויק מה דגבי לחם הפנים אמר מעשה באחד שחטף חלק חבירו והיו קורין אותו בן חמץ עד יום מותו שגזל של קדשי קדשים אינו ככל גזל. לפי שאין זה מעבירות ששיך השבה. שהרי לאו ממונו הוא לקדש בו האשה

משך

שנה

חכמה

חיטים, ולכן גם מלות מילה רלה הקציה להניח לאדם שיהי' לו זמה להתגדר גם בגופי' ולכן ברא מותרות בצריאה, והאדם יבוא וימול' בשר ערלתי' וזוה יתחוס להיות עבד לד', ולכן מלאנו בירושלמי ובמדיר על הא דריש ר' לוי נימול' אברהם בדק ומלא' עלמו נימולי' שלעק עליו ככרוביא ר' זעירא כוזבא' שקרגא' מפני כי כל ענין מלות מילה הוא מה שכוון הבורא יתברך שהניח מותרות בצריאה, כדי לזכות האדם שיזדקך נפשו בקיום מלותה ויהא מקיים זזה חפץ ורלון הבורא יתברך, אי"כ מה אהה אומר, שגם זה עשה ע"י פעולת הקציה אי"כ שוב בטלה הכוונה האמיתית בצרוא הבורא יתברך דבר טפל ומותר בצריאה לכן לעק עליו כוזבא' שקרגא' שזו שקר נראה ומאמר שסותרו מעלמו

ומה יאות לפי זה, דבמלות מילה לאברהם אבינו כתוב מעה שנלטה והרגיש, כי הוא אינו תמים כל זמן שלא מל כתוב שם אלדים וידבר אמו אלדים, ויאמר אלדים כו', וכן בירא כתוב וימל כו' כאשר לזה אותו אלדים, שהוא השלמת הבריאה שהניח השי"ת להסיר מותרות הבריאה ע"י האדם והוא יהיה כאלדים להשלים הבריאה שפי"ז נאמר שם אלדים, וכיון שמל כתוב וירא ד' שם מלא על עולם מלא, וכמו שביארנו.

וקנה הבריאה בכללה מלאנו להכתוב שמכנה האילות הראשונה בשם מלבוש, וזה עטה אור כשלמה, וכן מלאנו במדרש נתעטף הקציה כו', והוא כי כמו המלבוש חוץ ומכסה האדם, אשר לא יראה האדם ובשרו רק לבושו, קן להבדיל, כפיכול אם כי באמת אין חוץ ואין מזדיל, וכמאמר הכתוב אהה הוא ד' לבדך, ומפרש אימתי אהה לבדך, אהה עשית השמים והארץ כו' אף לאחר עשייתך שמים וארץ ג"כ יאות לומר כי הבורא יתברך לבדו הוא וכמו שהיה קודם בריאת העולם, וכבר האריטי זזה הרבה לכן אקלרי' אבל לעין המוחש, השפלי' אשר כל יוכל להשיג שום רוחני ומכשי"כ כבודו יתברך, הבריאה היא כמו מעטה להמאלי' עד כי איש בער לא ידע ונבל יחשוב בלבו אין כו', ולכן נקרא כללות הבריאה בשם בגדי' ולפי הקדמתו קודם, כי הבריאה עדיין לא נגמרה והניח הבורא יתברך להבחיירי' שהוא ישלים אותה והוא יוליאה לשלמותה [אולי כוונה שניה היא במאמר רוח לפוטית פתוחה, והבן]. ולכן העיר הבורא אותה במלות זי"ת ולהורות, כי המליאות היא בגדי' שמשני לדדו יש עדיין חוטין שעדיין לא נארגו, ולכן לריך גייל ועקף, והיינו להורות, שגם בפעולות שהאדם יעשה בצחירתו

סימן ל"ח בציאורי הגר"א. וכן בתוי"כ אך את שבתותי תשמורו דפקוח נפש מזה בגדולי ישראל ומשה בעלמו, לכן כתוב שם ויאמר ד' אל משה:

פתיר תכלת כו' (ושמונה) חוטים שבה כנגד (שמונה) ימים ששהו ישראל משילאו מזרים עד שאמרו שירה על הים, רשי"י, והוא ט"ס וזיל [ושבעה] חוטים שבה כנגד [שבעה] ימים ששהו ישראל משילאו ממזרים כו', והער כשיטת רמב"ם, דשבעה חוטים היו של לבן וחוט אחד של תכלת, ולכן פירש קודם פתיל תכלת ואח"כ אמר ושבעה חוטים [פירוש של לבן] שבה כנגד שבעת ימים, וכל אלה דברי ר"מ הדרשן הם, וברור:

וראיתם אותו וזכרתם את כל מלות ד', ראה מלה זו עבור מלה אחרת זה שטענו כו', פירוש כמו דאמרו ריש פ"ב דבילה זכרנו מאחר הבא להשכיחו קן כאן פירושי' משום שמלות זי"ת, באה להשכיח מלות שטענו, שהיא נפשית למר ופשטיס, לכן לזה להזכירה, ופשטו:

כר מלות ד', גמיתריא תרי"ב, ומלות זי"ת הרי תרי"ג, וראיתם אותו כי תכלת הוא הממוג הלכפים כידוע, וזה הברית התיכון, ולורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד, וזה שאמר תכלת דומה לים כו' ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר ועליו כמראה כו' תכלת, וזה זי"ת דמארי עלמא, והוא שופרא דיעקב מעין שופריה דאדה"ר, והדברים עמוקים לזי"ת, והבן:

כוונת מלות זי"ת לדעתו כך, דזה ידוע, הבורא יתברך בחכמתו המתאחדת עמו ברא מליאות ראויה לו, והיא תמיד על שלמותו וחכמתו ומליאותו המחויבת והקודמת, אולם העולם השפל ברא ספוגי' וזה כי הניח אותה לבעל הבחירה, וכמאמר הכתוב והארץ נתן לבני אדם, שהוא ישלים בריאותה ויפיק אותה לענין נשגב ועלה, וזה בהבדלם אי"ת אלא באברהם, ואם האדם מישר דרכו ושומר פקודת הבורא יתברך, אז הטבע כלי חפץ אלל' ההשגחה ותהפסט כמותיה לאין גבול, וכמו שמלאנו בשני דשמעון בן שטת, שהיו עושים כשני כליות כו', וכן ברבוי דעובד אדום, ועושר של דור שלמה וכיו"ב, וזה שאמרו מאי שדי שאמר לעולמו ד', והיינו שדי ורוב הכנות הכין ועשה, והזמין לעולמו, שהם יוכלו להוליא הבריאה אל שלמותה באופן הטבעי ג"כ, אם ישמרו דרכי ד', לאופן נשגב ואופן יותר נעלה, עד כי ילא מגדר הטבע לענין אלקי, וזהו שאמר ר' עקיבא במדרש תמורה על מלות מילה מעשי הקציה נאים, או מעשי בוי"ד והשיב מעשי בוי"ד כמו גלוסקה יפה יותר או

משך

שלח

חכמה

חמב 288

דיסנא בקדושין דף ל' ולמד לבר בריה יעו"ש. הרי הוא ורשב"י שניהם סברו דתורה עיקר ולכן מקומו אלל רשב"י:

שם, נקט ליה בהדיה קרנא דגלימיה. החז"ם פירשו דאפי"ג דרמינן להו תכלתא מי"מ אחר דלוי לגלימא בפרק מי שמתו דהוי לוטג לרש"י דאינס מחויבים וגדול המלוה ועושה. ופליגי אמוראי בהתכלת אס בנד של עור וכנפיה של למר חייבת בליית אס בחר כקף אוליגין או בחר הבגד, ונראה דלמאן דמחייב טלית בת חמש כנפות בליית. ואפי"ג בתב הראש"י דמארבע כנפות דרשינן דרק על ארבעה כנפות מהנד חמש חייב בליית. אי"כ אין הכנף גורם החיוב רק עיקר הבגד, אבל למאן דפטר בת חמש כנפות. אי"כ הוא תנאי בענין כללית המלוה מליגין לומר דהכנף מביא החיוב רק הוא תנאי בחיוב דדוקא בת ד' [וכמו שהוא תנאי בחיוב הבגד למאן דאזיל בחר בגד] אבל אס טלית בת חמש חייבת. הרי הבגד חייב והכנף המחייב פטור, אי"כ מי מביא החיוב הבגד, לכן כד הוי דוכתיה אלל רשב"י אי"כ הוא סבר דטלית בת חמש פטור. פשוט"כ ר"ת במנחות דף מ"ג ד"ה ור"ש, והכנף מביא החיוב, אי"כ ריב"ל דנכנס בחיים הוי בר חיוב במלות כמו אליהו דמוהר על תחומין, כדאמר בפרק מי שהוליוהו אי"כ הוי לוטג לרש"י דקרנא דגלימיה מחויב בליית. לכן נקט ליה בקרנא דגלימא דליה. ודוק היטב:

ירושלמי פרק מי שמתו ר' יוחנן שאל לר' ינאי קומי ערשיה דרשב"י הקדיש עולה לבדק הבית מהו כו'. ונראה עפ"י מה שכתבתי בפ' ויחי הביאור דפליגי ר' ינאי ור' יוחנן בנדה דף ס"א אס מלות בטלות לע"ל. דר' ינאי סבר דתכריכת של מת אסורין בכלאים. משום דאין מלות בטלות לע"ל. ור' יוחנן סבר דבטלות. לע"ל יעו"ש. והוא דפלוגתתא אס כשיהיו כולם מזוככי החומר. והלפניו ארתיק מעליכס. ומלאה כל הארץ דעה. ומקטנס ועד גדולס ידעו את ד'. אס אז יהיה לורך למלות. והנה מלות הוי קדושה שחל על החומר ועל הזמן. על כל אבר ואבר מי"ע ועל כל גיד וגיד מלות ל"ת. והוא כקדושת בדק הבית. כמו שבארתי בכמה מקומות. ובלא חומר אין מקום למלות עשה. וכמוש"ב דברי הגר"א בפרשת ראה. ועל זה שאל לר' ינאי איך תאמר דאין מלות בטלות לע"ל. הלא אז הקדושה היא חל על עמס הנפש קדוה"ג. ומה מקום למלות מעשיות שכן קדושת דמים והקדיש עולה לבדה"ב אמרו סוף תמורה ובזבחים ק"ב דלא תפיס מן התורה כיון שהיא בעלמותה קדוה וע"ז

בצמירתו בחיים ובטוב ולהלך בדרכי ד'. גם בזה עור ממרוס תסעדה. וכמאמרס אלמלא הקב"ה עוזרו וכו'. וגם בזה יהא נארג קלת מהש"ת ומסויו האלקי להמתעורר לבוא לפניה. ואתה בן אדם הכן לבדך ולבלי לכת אחרי העין והלב. ולתת רסן בעד התאוות החומריות ולדבק בהש"ת. ובכל דבר מחלקי הבריאה יעשה מלוה מקשרת אותס להש"ת. וכמאמרס בתוי"כ אין לך דבר שאין בו מלוה למקום ובוה יפיקו ברכה כל מעשיות הטבע עפ"י ההשגחה האלקית לבלי ד'. ומלא הבריאה לשלמותה האמיתית כפי כוונת הש"ת. ואתה בן אדם אס תארוג את הבריאה תעשה שותף להש"ת במעשה בראשית. וכמאמרס כל הדין דין אמה כו'. והוה שאמרו סנהדרין ל"ט כל העוסק בחורה לשמה כו'. כאילו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה שנאמר לנטוע שמים וליסד ארץ כו'. ואולי יש לומר על הך ועשיתס אהס ועשיתס אהס. שהוא כאילו עשאו לעלמו. ויתכן שעל זה בא החוט שבו פותל ומגדל הענף [כדברי רמב"ם שחוט אחד תכלת ובו מגדל הענף עיין בהלכות לילית] מראה תכלת. שזהו מראה הקשת אשר עליו אמר ב'חוקאל כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ד'. שלדברי מורה. שהש"ת המאליל כל. הוא הרוקס. הוא העושה גז בפעולת הברייה. וכמאמר הכתוב מד' תלטי גבר כינו ודרכו יחפן כו'. ובוא אחי וראה מאמרס בחגיגה היה מרחיב והולך כשתי פקטיות של שתי וגער בו הקב"ה והעמידו היינו. שהניח זה להאדם הברייה. שהוא ישלים אותה והוא יעשה ויבנה פלטרין של מעלה ושל מטה. ולכן בא הרמז במלות לילית ג"כ באופן זה כשתי פקטיות של שתי ויש בזה עוד דרושים עמוקים ואכ"מ. ודוק היטב:

פרק המדיר בסופו בעובדא דר' יהושע בן לוי אחוי לי דוכתאי כו' פנו מקום כו' אשכחיה לרשב"י כו'. מורה דמקומו היה אלל רשב"י דרשב"י היה על עסקי הכלל ברומי (סוף מעילה). וריב"ל היה ברומי על עסקי הכלל כמבואר במד"ד על פסוק והוא לולע על ירכו. עוד יתכן דרשב"י סבר בירושלמי ריש ברכות. דאנו שרגילין בת"ס אין מפסיקין אף לק"ש. ורשב"י כדעמיה דאמר אילו הוינא בעורא דסיני הוי צעי חרי פומי ואפשר אדם חורש בשעת חרישה וכו'. הרבה עשו ברשב"י כו' (בריש כילד מצרכין). ור"י בן לוי סובר במגילה. דהבית הגדול שמגדלין בו תורה ומכנישתא לבי רבנן שרי. ודלא כר' יוחנן דסבר. דהבית הגדול שמגדלין בו תפלה. ואיהו אמר בירושלמי הלואי שאנו נחפלו כל היום. לכן ריב"ל לטעמיה מדרך בבטלי רחמן ועסיק בחורה ונקיט

פלפלו

משך

שרח

חכמה

אחה וזה כי בלתי אפשרי שתעלה המעט כי העלייתו מארץ זבת חו"ד להמיתו במדבר האם דבר קטן הוא שהעליית עם רב כזה להמיתם במדבר ואחה תלך לבדך זה מגדר הגמוס ולא יעשה עול כזה בחיק הבורא חלילה [וכן מלאנו במדרש שהשיב הקב"ה למשה עמך היכן הם] אף לא אל ארץ זבת חו"ד וכו' ותתן לנו פירוש כדליתא בספרי תבוא פרט לעבר הירדן שאינה זבת חלב ודבש אשר נתת ולא עבר הירדן שמעלמן נטליו וזה שאמרו שלא אל ארץ זבת חלב ודבש תביאנו ולא תתן לנו נחלת שדה וכרם בעבר הירדן ואין לך יתרון רק שתראה הארץ העיני האנשים ההם תנקר ודו"ק:

כי תשתחרר עלינו גם השחרר שירות הרבה או אחה ואהרן ראב"ע יתכן ע"פ מה דאמרו בזו"מ ס"ט חזן הכנסת נוטל ס"ת ש"מ חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב אמר רבינו תנ"י משום כבודו דהבן גדול מראין אותו שיש שררות הרבה למטה ממנו (רש"י) וזה שאמרו כי לכן הרבה שררות הרבה אהרן כה"ג ובניו הגני כהונה ונשיאים ומטה לוי לויים שיהיו שררות שלו יותר שיש כמה שררות הרבה למטה ממנו והוא עליון על כולם וזה כי תשתחרר עלינו גם מן השחררות שמן שררות שיש לאחרים עלינו תשתחרר אחה והכל הוא בשביל שררות שלך ומיושב דקדוק הלשון ודו"ק:

אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש כו' ותתן לנו נחלת נתקיימו דבריהם כי משה לא הביאם לארץ זבת חו"ד דעבר הירדן אינה זבת חלב ודבש כדממעט מצבורים בספרי וירושלמי אולם לבני ראובן שבט דתן ואבירם נתן להם נחלת שדה וכרם כמפורש יהושע י"ג וכמו שאמרו:

וְרַא הרעותי את אחד מהם יתכן כי המשחבצים בעטוה ועטותותם היא פחותה מקרבים ומכניעים עלמם למי שהוא שפל הרבה ממנו במעלתו ומחבקים ומנשקים אותם אבל מי שהוא בערכם או ערך יותר גבוה אשר יתכן לטעות כי ההכנעה אינו מלד העטוה רק מלד הלדק והגמוס שפלוני גבוה ורם ממנו במעלה לאלו מרחקן ומשפילן בערמתו ומתכבד בקלונם לא כן ארזינו משה הוא היה ענו אמייתי ולא קנא להמתכבאים במחנה והתפלל כי יאליל ד' על הזקנים רוח נבואה וזה שאמר ולא הרעותי את אחד מהם כי משקל אחד נאמר על הרוב על המיוחד וגדול שבהם וכמו שכתוב כמעט שכב אחד העם שגם הגדולים במעלה לא פחת מעלתם אררבה הוסיף על מעלתם וכבודם בינה זה:

פלפלו אם המת שיך עדיין למות מעשיות וכו' לטעמיה דמלות בטלות לע"ל דכיון שהגוף יהא מווכך ויוקדש קדוה"ג מה מקום שתוקדש קדושת דמים ועיון צפ' ויחי מש"כ על כך דהנישו ראש על לדיק כחמה שאם שיך במלות יכול להשפיע מה קדושתו גם לזכות בצור המלוא כיון שאין בטלות לע"ל ודו"ק הי"ב כר"י:

בהפטרתי ואת אחי ואת אחותי קרי אחיותי נראה דהיה לה אחות אחת מן האם ואחת מן האב לכן כתוב וי"ו כל משפחותיה מן האב ומן האם:

קרה

ויקח קרחה במד"ר עמד קרח ועשה להם משתה כו' לעול מתנותיהם חזה ושוק כו' לא דבר הקב"ה פירוש דהמולים היו נאסרים בצער תאוה ומי שלא נמולו היו מותרים בבית כדברי תוס' צפ' הערלי ובני לוי שמלו במלרים לכן היו אסורים בב"ת והיו מוכרחים לשחוט שלמים במשכן וא"כ מי שנמול חלה עליו גזרה של חזה ושוק זה לא יתכן ולא דבר הקב"ה ודו"ק:

המעט מכס כי הבדיל כו' להקריב כו' ויקרב כו' יתכן כי המה הובדלו מכל ישראל במלרים שלא נשתעבדו שם והיו מקיימין המלות ולדעתי היו השוטרים הם משבט לוי כי לא היו משועבדים ולכן אמר בימות פרק יש מותרות לא היו מעמידין שוטרין אלא מן הלויים כו' כי זכו זה ממלרים והיו מווככי השכל ודבוקים במושכלות ולא היו ערודים בחומר ולבנים ולא עבדו ע"י לכן היו ראויים לעבוד עבודת ד' דאפילו שגג בזריקה קי"ל דאין קרבנו ריח ניחוח לכן לא היו ראויים בני ישראל לעבודה ולכן נפסלו הבכורים על שעבדו העגל כדאמר בירושלמי מגילה שבר ד' מטה רשעים כו' דבמלרים היו קודם מ"ה ותליא אס ילאו מכלל צ"כ קודם מ"ה ודוק וזה שאמר כי הבדיל מעדת ישראל פירוש עוד במלרים בענין השעבוד שההו ראויים להקריב לעבוד את עבודת ד' כו' וכן עשה ויקרב אותך ולשון מכס מדויק לפי העיון שהאם דבר מועט מכס להזהר בעבודת משכן ד' כי תבקשו גם כהונה ודו"ק:

ויאמרו לא נעלה פירוש כי לפו שגם משה ימות במדבר לכן לא נעלה גם אנחנו גם

ובזה יודע ד' את אשר לו עשו חכף כאשר לוח ויקחו איש מחמתו עומדים הכן לקבל הופעת הקדושה ממקור הקדושות הוא השייח' לא כן קרתי הוא היה בעל מחלוקת כדתן ואבירם הוא היה מקנה ושוכח מפני קנאתו למשה (אשר שנאה מפני הקנאה אין תרופה למכתה) ומחפש עלילות על משה להקטין מעלתו וערכו אלל העם דעתו היה שלא לשמוע אל משה מה שידברי רק המה יבחרו ולא הואי המה יאמרו לו מה שיעשה שזה יהיה הבחינה והנסיון ולכן לעג ושפך בוז על הר"ן איש לאמר הלא אתם מושדים את בן עמרם שזה עשה מלכו וא"כ מדוע אתם שומעים לקולו ליקח מחמות ולהקטיר קטרת כמה שיוה השמישו לאזניכם מה שאתם מואלים מפיכם את משה אתם מושכים לבדאי (חלילה) ולקולו אתם שומעים וכיו"ב בדברי לעג וללגנות וזה שאמר ויקהל עליהם קרח את כל העדה היינו על הר"ן איש קהל את כל עדת ישראל להלעיג עליהם מה שהיו לוקחים הקטרת ועשו כאשר דבר משה כו' לכן אמרו האיך אחד יטעא וזה קרח לבדו והר"ן איש זכו שנעשו מחמותם לפוי למזבח כי על ידם נתקדש שם שמים ודו"ק:

ואכרה אותם כרגע זה היה שעת זעמו של הקב"ה וכמה זעמו רגע בתלאת שעי קמייחא זה בקר. לכן הודיעם שרגע זו זועם וחיים ברננוגי לכן רמו להם לבקש רחמים ולהקטיר לעזר כו' ופשוט. וזה כוונת הזוה"ק אל הדא דכתיב ואל זועם בכל יום יעו"ש:

אלקי הרמות לכל בשר פירושי כי אמר בדרך למוד זכות על ספיקתם ואשר המתינו למי יבחר ד' בו אמר להם כי כאשר הכינו קרח וסיעתו לקטרת ליום מחר היו סבורים העם בדעתם כי ליום מחר בטח כל יקומו החולקים על משה ועל אהרן ממשכבותם והיו כחיל סגחריבי אבל כיון שראו שהשייח' אשר צידו פקדון הרמות החזיר להם פקדונם ועדיין חיים וקיימים הם. אולי כן הואי כי ד' יבחר בהם לכהונתם וזה שאמר אלקי הרמות כו' ודו"ק: **ויאמר** משה בזאת תדעו אתם כמות כו' לא ד' שלחתי ואם בריאה יברא ד' וירדו חיים

שאלוה וידעתם כי נאלו האנשים את האלה ד'. פירושי דמשה סכן כל התורה כולה ולאמר לא ד' שלחתי אתם הקב"ה לא ישמע אליו בדבר זה (עיין מדרש תנחומא) ואם לכבודו לא עשה כן ולא היה ראוי לעשות מהתורה קדושים רק דבאמתהו כופרים בד' ובשליחות משה ולכן להחזיק הדת עשה מה שעשה [וזה הרעיון טוט

ויקחו איש מחמתו ונתתם עליהם קטרת. עיין רש"י מדוע נתן הבחינה ע"י הקטרת. ולרעתי יתכן כי הר"ן איש היו הנשיאים אליזר בן שדיאור וחביריו וראו כי חינוכו המשכן ונתקבל לרעון קרבניהם והנה מה הקריבו חטאת עולה שלמים זה גם אהרן הקריב ביום הראשון שמיני למלואים כמו"ש ריש שמיני רק קטרת יחיד לא מאלנו שיהא קרב לשום אדם רק לנשיאים בלבד. שמשלהם הקריבו כמו דאמר בזמנות ג' ובספרי וכל קטרת יחיד שלא נמסרה לזכור הוא קטרת זרה וגדב ואציהוא נשרפו ע"י קטרת לכן עלה בדעתם שמעלתם גדולה ממעלת הכהנים וזהו שאמרו כל העדה זהו הנשיאים כולם קדושים ובתוכם ד' שנתקבל לרעון קרבניהם והמה חינוכו המשכן לכן אמר שיעשו בוחן ע"י קטרת שבה אתם מתפארים ומוזה בא טעותכם. ולכן אמר במדרשי שכל מקום שאמר ויהי אינו אלא לרה ופריך מוויי המקריב ביום הראשון כו' ומתוך שהולכין להשרף במחלוקת קרתי פירושי כי ע"י זה הקרבן טעו במחלוקת קרתי כי זה סבה לשרפתם. ויתכן כי נתשון לא היה זיבלתו להסירם מטעותם מפני כי היה גיסו של אהרן. ואמרו שלכבוד בעל אחותו דורש. ואולי גם מפני זה הודיע הכתוב שהיתה אחות נחשון ודו"ק:

ואתה ואהרן איש מחמתו הענין דכל הכלים היו טעונין משיחה ואותם במשיחה ולא לדורות במשיחה רק עבודתן מקדשתן ואם היו נוטלים אהרן המחמה ששימש בה תמיד אז היו אומרים כי קטרת שלו נתקבלה הואיל והמחמה היה נמשחת משאי"כ מחמות שלהם לכן לוח שיקחו גם אהרן. גם קרח מחמות משלהם שאינם משל לזכור לכן תהיה הבחינה נולחית מחמותם של כולם לא נמשחו ואפ"ה של אהרן נתקבל ולא שלהם. ופשוט:

ויכחו איש מחמתו ויתנו עליהם איש וישמו עליהם קטרת ויעמדו פתח אהמ"ע כו' ויקהל עליהם קרח כו' איש אחד יטעא כו'. נראה לי לפי פשטות הכתובים כי קרח לא הקטיר קטרת. שלא הזכירו שלקח והקטירי וכן מוכח בפ' פנחס ותבלע אותם ואת קרח כו' באכל האש את חמשים ומאתים איש כו' כי הר"ן איש היו אנשים גדולי ישראל כמו שהפליאם הכתוב נשיאי עדה קרתי מועדי אנשי שם [ועיין דברי רש"י בסנהדרין דף ג"ב ע"ב ד"ה למה תלמיד חכם כו' ודו"ק] והיו הולכים בתומם להראות בנסיון מי הוא הקדוש כי חשבו כי אינם נופלים במעלתם מהם ומדוע יפרדו מהיות כהנים גדולים ולוים לעולם. וכאשר אמר להם משה שיקטירו קטרת

סוּט בַּתְּנוּחָהּ וּבִזְנוּן שֶׁסָּ]. והנה אמר לקרתי להראות כי בלמה אין כוונתם בתלונה על אהרן, רק הכוונה שלהם להתלונן על ד', ודבר אהרן הוא רק עלילה. וזה שאמר להם לכן אתה וכל עדתך הנועדים רק על ד' כו', ולכך אמר אם כמות האדם ימותון אלה כו' לא ד' שלחני ואם בריאה יברא ד' ובלעה אותם וירדו חיים שאולה וידעתם כי נאלו האנשים האלה את ד', רק הסתירו מחשבת לבנם ולא הפיקו מזה רשע. וכאשר המה שמו בלעם בפניהם ויכחו מחשבות לבנם הרע, ועשו כמתקמים לד' ותורתו, וכל העדה כולם קדושים. ככה תבלע אותם הארץ ותכס עליהם ועל רשעתם ויאבדו מתוך הקהל, ודו"ק:

בראבי"ע

בפרשה זו, ויש כאן שאלה ותשובה צפ' וילך, כוון מדוע לא נעלה הכהונה מאהרן, שבהרן התאקף ד' על דבר העגל, ויעוין סגהדרין ז' ובלע ברך כו', ולא נתנה למשה שלא היה שם, והתשובה צפ' וילך, ששם כתוב כי ידעתי את ילדו כו' ופנה וזנה כו', לכן היה גלוי להשי"ת שיגא זינתן בן גרשם מזרעו, לכן לא נתנה למשה, ודו"ק: **ואם** בריאה יברא כו' וידעתם כי נאלו האנשים, היה לו לאמר ואם בריאה יברא כו' אז תדעון כי ד' שלחני, אמנם אמר, כי האנשים האלה קרח ודגן ואבירים, אשר היו אנשים גדולים במעלה, אם היה להם בעלמם הדבר בספק כי משה עשה זה מלבדו, אז לא היה גדול כ"כ מטאם, כי היו כמוטעים ואמנים מדמיונם הכוזב, אבל אחרי כי המה לא היה בלבם שום ספק, ורק במרד ובמעל קנאתם עלתה זדון ורשע, לכן אמר אל העדה, אשר היו מסופקים בפתוי קרח בזאת תדעון כו' ואם בריאה יברא וירדו חיים שאולה וידעתם כי נאלו האנשים האלה את ד', ורק במרד בלי ספק כלל עשו זה, ופשוט:

ואת

כל הרכוש, לא נאמר ואת כל רכושם, משום דהי' בהם דין עיר הנדחת, לכן גם טף וגוים שלם כמו של העוזרים דנהרגין, כמו שפסק הרמב"ם, וכן בני קרח שלא מהו מפני שעשו תשובה גם רכושם נאבד, כמו שנאבד רכוש כל הגדיקים שבחוק הנדחת, לכן כתיב ואת כל הרכוש ופשוט.

פרק

אין צין המודר, דרש רבא כו' רבש"ע אם את עושה דין לכן עמרת כו' אמר להם בכל יום ויום משתחווים לכם ואחס מאירים בכבודי לא מחיתם כו' ובכל יום ויום יורה בהם חלים כו', הכוונה לדאם העושה עושה לחזירו לרין להחזיק לו עושה ולהללו, כמאמרם אורח טוב מהו אומר כו', ותקמו צרכה לבעי"ז, ואלישע זיכתי, והשמש והירח

משכלים [לשיטת רמב"ם] אסור להללם ולהחזיק להם עושה, והמירון פשוט, כי האדם בחי"ו והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אי"כ הוא מרעונו בחר לעשות עושה, לזה ולכן לרין להחזיק לו עושה, אבל השמש והירח המה מוכרחים ועושים פעולתם הכרחיות, כפעולת העומח שון הבע"ח בלא רעונם, רק ברטון האלקי השופע בהם תמיד, לכן נאות לברך ליוצר המאורות, ולא להמאורות, אבל מי מוכיח שהם מוכרחים, הוא התדירות כי יום ליום יביע אומר בלא שנוי כללי, והבחירי הוא נשתנה לרעונו כך וכך, לכן הבורא שנה כ"פ הטבעי, להעיר הבריות שיש מנהיג לבירה זו, ואם לא רעו להאיר בעת מחלוקת קרח, אז היה השנוי פ"פ למינים לרדות, כי המה המהיגים עפ"י עלמם, והשם מסר להם ההנהגה כרעונם כטעות דור אנושי, והמה מאירים בבחירתם, לכן מיושב תשובת השם בכבודי לא מחיתם בכבוד בור' מחיתם, הלא זה יחזיק הטעות ויהיה חלול כבודי, וזה שאמר ובכל יום ויום מורה בהם חלים, היינו להורות, כי בכל יום יש הכרח חדש, ורלון השי"ת שופע בכל יום, כאמור לעושה אורים גדולים תמיד בכל יום מחדש מע"צ, ודו"ק:

הררין

פ"ק גבי עובדא דגינאי חלוק מימך, נראה דכבר כתב רמב"ן, דכל הפלגים שנתהוו בלא נבואה הקודמת לא נזכרו בפרשה, כמו גם דיוכבד, שיתכן ליחס זה אל מפעל זר מזרות הטבע, והנה בעצם שמהה היה השי"ת מדבר עמו פא"פ ולא אבד חנושיותו, כאשר הנביאים יתכן עוד, דהיה מפני שאם היה הנביא אומר על העמיד ויקויים, אז היו ההמון מפליגים אותו ומיחסין אותו לאלקי, והיו נגדר עובדי האדם, והיה הקלקול גדול מהתיקון, לכן היה בעת צוא אליו הרוח כמשתגע נופל ערום (כשמואל י"ט), שידעו שאנוש הוא חלוש ההרכבה, רק רוח אלקים ללחה עליו, אמנם משה, הלא כל ישראל עמדו במעמד הר סיני וראו כבוד השי"ת בפ"צ דבר עמהם, לכן כל זמן שדורו היה מי לא היו עתידים להטעות במשה, ולחשבנו לאלקי, כי המה ידעו סוד הנבואה ואיכותה, הנוכחית בראות כבוד ד', ואת גדלו, אמנם לאחר מות הדור הזה לא היה יכול משה לחיות, כי חשב השי"ת שמא יטעו בו ויחשבוהו לאלקי, וזה דרוש עמוק, וכיון שכן זה שא"ל גינאי אתה ספק עושה רעון קוקי, ושמא לא יעלה בידך לפדות השבויים, או מהעדר היכולת, או מהבחירה החפשית ויחשבוהו לענין אלקי, שגזר על נהר שיבש בליו חושלות פדיון שבוייה, ויהיה הקלקול גדול, ואל"ל אם אתה חולק

מוטב ואיל אני גוזר עליך שלא יעברו בך מים לעולם וא"כ לא יחשבו זה העולם לפלא רק לענין טבעי כי יאמרו שזה מקרה זר בטבע. כיון שנתיבש שלא לנורך ולא יטעו בי להקדישי לענין אלקי. ודוק:

אמור אל אלעזר בן אהרן הכהן. בכל מקום שלא אמר לאמר לישראל לאמר אלעזר סתם או אלעזר הכהן כמו צפרה אדומה וכאן אמר למשה וליין אחו בן אהרן. והגדלה דעיקר המחלוקת היה מאלעזר בן שדיאור וחזיריו הנשיאים והמה אמרו כי הכהונה ניתן לבני אהרן ולא לבני משה כדברי הרשב"ע. שבי משה לא היו מיוחסים מלך אדם ובני אהרן היו מיוחסים מלך אדם. וכמו שאמרו אחות נחשון הנשא אשה לריך שיבדוק בלמיה איך היוס מלך אחי אדם נשיא והמה נשיאים בעלמם וראויים להקריב קטרת מכשי"ב. ולכן אמר אמור אל אלעזר בן אהרן הכהן. שהוא כהן מלך אביו שבשבילו זכה. וכמו שאמר הגה אהרן אחיך הלוי מעיקרא הוא לוי עכשו הוא כהן ובשביל ושמה בלבו זכה שיהיה על לבו כו'. והוא כהן מלך אביו. ודוק:

וירם המחמות כו' דשני דברים מפרש בסנהדרין מדוע שורפין דבר שנכשל אדם בו משום תקלה ומשום קלון. עיי"ש דף ג"ה לזה אמר כי קלון ליכא כי הקריבום לפני ד' שלא הקריבו בזה לאמר רק להשי"ת. ותקלה ליכא כי אדרבא ויהיו לאות לבני ישראל והמה היו האות המורה אשר לא יקרב איש זר כו'. ודוק:

ואת האש זרה הלאה כי קדשו. פירושי דהס לקחו אש מעל המזבח. כדון קטרת אלל אהרן וא"כ המוריד גחלת מע"ג המזבח וכבה חייבי אך תמן כי לא אינתיק למזותה אבל כאן הא אינתיק למזותה. וכמו דאמר סוף טרף בקלפי מע"ג דאם זר יקח מחמה ויוריד לתוכה גחלים ממזבח ודאי דהוי לא אינתיק למזותה בכ"ז כאן כיון שעפ"י אוי משה מהשי"ת עשו והמחמות נתקדשו ע"י עבודה בקטרת. הרי מקרי אינתיק למזותה ולכן אמר ואת האש זרה הלאה כי קדשו המחמות והוי אינתיק מע"ג מזבח למחמה. ואין בזה משום לא תכבה. וברור.

והנה אם המחמות היה קדוש. גם האש היה ל"ל קדוש. ולא אמרה תורה שלח לתקלה (קדושין כ"ח) ואיך אמר זרה הלאה. ויתכן דשנינו סוף ב"ה שלחנה של הקדש לא נהנין ולא מועלין. דמדרבנן לא נהנין לכן אמר זרה הלאה. כי מן התורה אין איסור ודוק. וכן קטרת לאמר שנעשה מזתו אין מועלין מן התורה. ויעיין חו"מ מעילה י"ב:

כי קדשו את מחמות החטאים האלה בנפשותם. דהנה כאן לזה משה שיקריבו קטרת. ויודע מי הוא הקדוש. וא"כ הקדשו על תנאי אם ירלו ל' בקרבנם. והנה קי"ל צ"ו דכריתות. דמביא אשם תלוי וקודע לו שלא הטא דירעה עד שיסתאב. ובאשם ודאי אינו כן. אלא קודע לו שלא חטא ילא וירעה בעדרי. וטעמא דאשם תלוי בא על הספק. ורחמנא טעה לו להביאו על הספק. לכן כ"ז שלא קודע לו שחטא ולבו נוקפו. הרי הוא מחויב בקרבן זה. ומספק גמר ומקדשו יעו"ש. ולכן כאן דהיו מזוים עפ"י השם להקטיר קטרת [גם מה שדבר משה היה עפ"י השם] לברל הספק שלהם היה המחמה כלי שרת. דמספיקא גמרי ומקדשי. והס אחרי הבחינה שאמר משה ורמו לכן שלאמר יבחר וכולן יאבדו היו שוגגין ומדמין כל אחד שהוא הקדוש אשר יבחר בו ד'. וכן אמר במדרש לא טפשים היו שכך התרה להם וקבלו עליהם להקריב. הם חטאו בנפשותם. שלאמר את מחמות החטאים האלה בנפשותם. הרי הם היו שוגגין שחטאו נפשם למיתה עבור דמיונם המוטעה. ולזה אמר כי קדשו. דהס גמרו והקדישו מספיקא. ודוק.

והנה בסנהדרין דף י"ב איתא שרפה שרפה מערה קרח מה להלן שרפת נשמה וגוף קיים כו' מ"ל דכתיב ואת מחמות החטאים האלה בנפשותם שנשמטן נשרפת וגוף קיים. והענין דאמר בסוף גמר הדין דהרוגי צ"ד כיון דבדין קא מקטלי לא הוי להו כפרה עד דתיקבור ונתעכל הבשר. וזה דוקא אם שרפה הגוף קיים. אבל אם שרפה הוא להגוף ג"כ אי"כ לא מחסר עיכול. והוי כנתעכל הבשר. ותו יש להן כפרה. ואיך קרי להו חטאים בנפשותם. כיון שכבר נתכפר להן חטאיסן בשרפה. ומשני בנפשותם שנחתיבו על עסקי נפשותם. והחטאים דמעיקרא משמע. ומספר מהיכן היה סבת החטא. ועיין פרק עושין פסין דף י"ט הפושעים דפשעי יעו"ש היטב ובגיטין מ"ב עבדי שהיו כבר ודוק בכ"ז:

בלא

משך

קרח

חכמה

בלאו שנאמר לא יהיה כקרח כו' הנה ג"כ ע"ל הדרש אמנם גופיה דקרא הוא להפחיד [פירוש להפחיד שלא יקרב איש זר (הכחוש קודם) שכדי שלא יהיה לו פונש, כמו שונש שנענש קרח ועדתו, וכן פרש"י שם ואינו שייך כלל למנין המלות, רק הוא הפחדה על לא יקרב, וכרופא שאומר שמה ואל תמות כדרך שמת פלוגי] ולפי מה שביארנו חכמים הנה הוא שלילה לא אזהרה כו', הרי גילה לנו רבינו דעתו, דלפי הפשט בודאי אינו שייך למנין המלות, רק הכא הפשט והדרש סותרים, שלפי הפשט הוא חיוב מיתה ובליעה כקרח, ולפי הדרש הוא לוקה בלרעת, וזה מלאנו כ"פ וכמו עין תחת עין וכיו"ב. ועוד על ענין הבדלו מתוך העדה שזה המלודע לקרח, שגם הוא נבדל מתוך העדה וחשוב כמה. נמלא שפשט הפסוק עיקרו כרבינו, רק מה שרבותינו פירשו, הוא כפירושם על עין תחת עין וכיו"ב, ואולם בזה אם יעזירו הכהנים וימנו זרים במקומם יענש כקרח, רק הזר המקריב לבדו נלקה בלרעת, ודוק:

אתם

המתם את עם ד', הענין מצואר עפ"י הא מה שאיחא בירושלמי תענית אין העולם יידון אלא אחר רובו ומה יעשו גדולי הדור כל ליה שנה שהיו ישראל נזופים במדבר לא נתיחד הדבור למשה, איך המה ראו אחר המרגלים, כי לא נתיחד דבור למשה חשבו שמעלת משה אינו מעלמותו רק מלירוף הכלל ומעלת ישראל, לכן באבדן מעלתם גם אליו לא נתיחד הדבור, וזה שאמרו רב לכם כי כל העדה כולם קדושים כו' ומדוע תחנשאו על קהל ד' דעל מי אשר יכנימו הכלל הוא הקדוש וכו', והנה בסנהדרין איחא הרוגי מלכות מיתתן מכפרת אבל הרוגי צ"ד כיון דבדן קא מתכפרי אין מיתתן מכפרת וכפ"מ דלהו קרבנן זבח רשעים חוטבה, על כן אמר שיעשה מן המחנות לפוי לחובת כו', אלמא דהמה כמו הרוגי מלכות, פירוש, שמאד הדין לא היו חייבים מיתה, רק משום כבודו של משה, וילוגו כל עדת בניי, כיון שראינו שמעלתם מלך עלמם לא מלירוף הכלל, איך אינכם ככל מלך, שהמלך כבודו הוא כבוד עמו בכללו, ואיך אינו יכול למחול כבוד אחרים, אבל אתם כבודכם ומעלתכם בעלמ, והייתם רולים למחול הייתם יכולים, ואתם המתם את עם ד', אבל זה טעות, דזה היה עונם, שחשבו שכבודו הוא כבוד כללי, ואיך אינו יכול למחול, ולא רנו בכפרתן ושחקו למחילתו, ולכך לא היה יכול למחול, ודוק:

דורמו

מתוך העדה כו' כי יאל הקלף החל הגנף, היינו שלמעלה אמר הבדלו מתוך העדה.

ובדל מלאנו על הפרש פירודי, לא על הבדל במעלה, כמו לא יבדיל (בחתמת העוף), והרמה מלאנו על הרמת מעלה ושורשו מלשון רם, היינו התנשאות, וכמו תרומה מחולין, ולזה שאמר הרמיו, לכן אמר כי יאל הקלף, שהרי נפלו כבר במדרגתם, ואינם רק כשירי תרומה, ופשוט:

ארבעה

עשר אלף ושבע מאות, יתכן לכונן המספרי, משום דהם חלקו על הבחר שבט לוי הלא כל העדה כולם קדושים, וזה נגד לוואת יעקב אבינו, שגוי לא יאל מטתו שהוא יאל הארון, וכפ' מה שדרשו רז"ל דבאותות לבית אבותם, והביאו רש"י, בפ' ויחי יעו"ש, לכן נענשו קמ"ז מאות נגד שנותי של יעקב, וזה שאמר מלבד המתים על דבר קרח, היינו במחשבת קרח שלא חלק בלבדו על שבט לוי, רק על כהונה גדולה, ודוק:

דבר

אל בני וקה מאתם מטה כו', הענין כי טעות קרח ועדתו היה כי חשבו, כי הכהונה אינה ענין סגולה וטבעי לזרע אהרן, רק ענין כשרון פעולה, אשר מלאו תן עבור מעלתם, איך במשך הימים אשר הכהנים חוטאים או הישראלים המה מקודשים במעלה יותר מהכהנים ראוי להם הכהונה, וכמעלת דוד וזרעו למלוכה אם ישמרו בניך בריתי כו', שעל תנאי, לכן הראה להם, כי מעלת אהרן הוא טבעי וסגולתי, כערך מעלת ישראל אשר נשבע הקב"ה שלא יחליפם כו', כן ברית מלח באהרן, ולוי נקרא על שם שמייוחד לעבודה, כמושיא במדרש שגביראל העלכו למעלה כו', ולכן היה הקב"ה לקח שנים עשר ממות, ומטה אחד למנשה ואפרים, להורות כי לבית אבותם מלך התולדה לא מלך כשרון הפעולה, אשר ראובן הפסיד הבכורה עבור שהיה פחו כמים וניתנה לבכור רחל עבור כשרונו, רק מלך התולדה, ובכ"ז מטה אהרן פרח כו' ויגמול שקדים, ולכן לעוה"צ יקחו מנשה ואפרים חלק אחד, כדאיחא פרק יש נוחלין דף קכ"ב ברש"י ותוס' שם, וכן אמרו בספרי גדולה ברית שנכתבה לאהרן מצרית שנכתב לרוד כו' אהרן זכה לבנים לדיקים ורשעים, ועיין ירושלמי פרק הכיוקין בזה, לכן אמר למשמרת לבני מרי ותכל תלוותם כו' עד עולם, כי אולי יאמרו אהרן ובניו היו הגדולים במעלה להם היה ראוי הכהונה, לא כן עכשיו, לכן מהממות יראו כי הוא ענין טבעי וסגולי לכל המטה יהיו איך שיהיו, ודוק:

דן

נעמו אבדנו כו' כל הקרב אל משכן ד' ימות, תרגום הא מננא קטלת חרבא כו', כוונתו אל מה שהלכו אל ההר ויכוסו ויכתוסו עד החרמה, תוס' פרק

דעווי' לא הקטיר רק שבקש' ודינו כחולק על כהונה כעדת קרתי שלא נעשו על הקטרת זר' שהרי עשו עפ"י משה רק שחלקו על הכהונה. ואולי היה בדמיונו הואיל ואינו בכלל אשר יותן ממנו על זר אינו בכלל והור' הקרב יומת:

וה יהיה לך כו'. דע שהתורה נקנית במ"ח מעלות והכהונה בכ"ד מעלות ובפירוש אבות להגר"א מונה בכ"ג ע"ד כ"ד מעלות. הרי בלירוף מ"ח מעלות, ולכן אמרו יקרה מפנילים שממור ת"ח וכה"ג זה קודם. מפני שהמ"ח מעלות שלו עדיף. וזה שהוספיה הפרייתא סוף פרק אלמנה לכה"ג הריני כפרת בן בתי כווא כו' בן בתי כדאי משום שסוף פרק המפקיד אמרו דמ"ח כווא איכא צדנא, זה חביות, והיינו כד' היינו חביות, ולכן הממזר אין לו רק מעלה אחת, שמאכיל אמו בתרומה ועדיף מכדא כו'. ולזה אמרו בכתובות גבי רה"ק דשקלא כווא שדיא מאיגרא לארעא, שבמ"ח מעלות התורה איכא בשמחה ובטהרה ושדיא חדא דאחד בטל או הטהרה או השמחה כיון דחויא דמנח תפילין ומלטער טובא. ודוק:

קדש קדשים לך הוא ולבניך בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו קדוש יהיה לך. הפירוש דזה טעם על מה שבשר ק"ק נאכלין לבטלי מומין ואין נאכלין לנשים. משום דלריך לאוכלו בעזרה, ושם אינו ראוי שתכנס אשה בעזרה, וכמו שאמרו אשה בעזרה מנין (קדושין כ"ב), וכמו שאינו ראוי במקום שקדושי ד' עומדים ולבדם טרודים בעבודה שלא תהיה שם אשה ואוכלים יחד, שזה מביא לידי פרלה צנדר ערוה חלילה, וכ"מ שנאמר קדושה אין אלא גור ערוה, לכן אמר קדוש יהיה לך, פירוש ששם תהא גדר מן הערוה, ולכן אמרה התורה בשר קדשי קדשים לבנות אהרן, וזה טעם מושכל ומפורש בכתוב: **ולבנותיך** אתך כו'. פירוש, שהם אתך לא שנשאו לזר ואינם צבית אביהם. ואף כשמתו בעליהן, ושבו לביתך, כן פירש רבא בסוף יש מותרות:

בר טהור צביתך יאכל אותו ולהלן אמר כל טהור צביתך יאכלנו, משום דכאן בקדשי קדשים וקדשים קלים הלא נאכלים בזמן, וריך לדעת כל קרבן בפני עלמו אימתי נשחט שיאכל בזמנו, ולכן אמר אותו בדיוק כל חדא בצדפי נפשא, אבל תרומה אינו לריך לדעת רק הכלל לשומרו מן הטומאה, וכולו נאכל כאחד, ודוק.

וירתכן למיד לא נתכנן פנחס עד ששם שלום בין השבטים, איכ קאמר שפנחס יאכל מזה ושוק גס בכורים, כיון שבטותיו אוכלים, כן יאכלו גס פנחס

פרק יש נחלין דף קי"ט ע"א ד"ה הא דהוה בני עשרים והנה תלו הטעם שנעשו מפני שלא היה עמם הארון, שכן כתוב שם וארון ברית ד' ומשה לא משו מקרב המחנה והנה בלא ארון קטלת חרבא, וכל הקרב אל משכן ד' ימות, לא קרוב טוב ולא רחוק יפה ואיך נעשה האם תמנו לגוע (ע"ד לחות), ובאמת אמרו התורה דומה לשני שבילים אחד של אור ואחד של שלג, הטה בזה מת באורי, הטה בזה מת בשלג מה יעשה יהלוך באמלע (חוספתא וירושלמי חגיגה פ"ב), והארון הוא כתר תורה, ודוק:

ו ימותו גם הם גם אתם, בספרי פסקא קט"ז רבי אומר אינו לריך כו' כהנים על עבודה הלויים מנין ת"ל ובנסוע המשכן יורדו אותו הלויים והור' הקרב יומת כו'. אפשר, דלמ"ד דלא נתכנן פנחס עד שהרג את זמרי, איכ מעיקרא היה פנחס לוי ואח"כ נעשה כהן, איכ אינו זר לעבודה לויי, דזר מעיקרא צבינין, עיין כריתות דף ז' ע"א, איכ פנחס מהך קרא אינו מוזתר בעונש עד דלריך למילף מקרא דלא ימותו גס הם גס אתם להזהיר גס על פנחס אם ישמש בעבודה לויי, ורבי סבר כאידך תנאי דהיה כהן מעיקרא, עיין וזמית דף ק"א באורך ודוק: **ו** זר לא יקרב אליכם, אין לי אלא זבלי, פירוש, שהור' לא יקרב, בעשה מנין שמויים לראות שלא יקרב זר, והעשה הוא על הב"ד להשגיח שלא יקרב זר ת"ל ושמתם כו' ולא יהיה עוד קלף, כן הגירסא לפנינו בילקוט, אבל הרמב"ם בחבורו ובסה"מ כתב הגירסא באופן אחר, ששמירת מקדש בעשה וזבלי, יעו"ש:

והזר הקרב יומת, זר ששימש במקדש רע"ק אומר צנחן (סנהדרין פ"ד), לפי מה דמשמע מיומא ר"ג, דעווייה הקטיר קטרת בזמנה אחאי לא המיתוהו לפי זה, וז"ל דלא ההרו בו שחיב מיתה, רק אמרו לו כי לא לך לכבוד מד' כו'. אולם לר' יוסי בר יהודה דסבר חבר אין לריך התראה אחאי לא המיתוהו, ונראה דנשיא הוא ככהן גדול שדבריו של גדול יביאו חליך זה ב"ד של ע"א, ואף בנשיא שבט אמרו כן, ואיכ לריך ב"ד של לשכת הגזית סנהדרין גדולה, וכיון דנלטרע והבהילוהו ללאה ויהי משולח חוץ לשלש מחנות כדן מוחלט, איכ לא היו יכולים להביאו ללישכת הגזית לרון צפניו, אף ע"ג דכיון דנלטרע דינו כהדיוט (ירושלמי פ"ג דהוריות), בכ"ז כאן חייב על מה שחטא קודם שנלטרע, ודוק, ולפי המדרש על קרא ולא יהיה כקרת, וכעדתי, שעווייה לקה צלרעת כיד משה מפני שחלק על הכהונה (רש"י) נראה

פנחס וזניו. והבן.

והנה בסוטה דף כ"ט דריש מוהבשר כל טהור כו' ודאי טהור הוא דיחבל הא ספק טהור לא יאכל, יעו"ש, וכמו כן י"ל הכא ודאי טהור בביתך יאכל אותו הא ספק טהור לא יאכל, ודוקא בביתך הא ברה"ר אף ספק אם נטמא שם ג"כ אוכל בקדשים. ודו"ק: **כר** טהור בביתך יאכל אותו כו' יאכלנו. נראה משום דתרומת מתנס הוא מורס מן הקדשים גאכל לזמן ולאחר זמנו נפסל בטוהרי. ולכן כתוב יאכל אותו. שניכר שהוא עדיין בצורתו (כמו דאמרו לשון תשובה לורחם). אבל חלב יהר ותירוש וצבורים שאין זמן לאכילתן. אי"כ אוכלו אף אם שתישן. ואינו ניכר שהוא הוא בצורתו הקודמת. לכן כתב יאכלנו. ודו"ק: **באדם** וצבהמה. בתוספתא בכורות פ"ק את שיש לך בו באדם יש לך בו צבהמה כו' ילאו

לויס מזכור צבהמה טמאה. והא דלא פטורים מזכור צבהמה טהורה מפורש בילקוט בשם ספרי זוטא. יעו"ש. וכוונתו דלפי חוקי הלשון הוי ל"י למכתב כל פטר רחם לכל בשר באדם וצבהמה אשר יקריבו לך לך יהי' או יהי' לך. וכמו דכתב בקרא כל חלב כו' אשר יתנו לך לך נתתים אשר יביאו לך לך יהי' ולכך דריש דאשר יקריבו לך הוא בכור צבהמה טהורה חלוק בפני עצמו לענין נתינה לכהן. שאפילו מי שאין לך בו באדם ג"כ יש לך צבהמה כמו של לויס וכהנים גופייהו. אמנם לענין שאר דברים איתקוש גם בכור צבהמה טהורה לזכור אדם. לכן צפ' קדשי דאז עדיין לא היו כהנים ולא זכו במתנות כתוב בכור פכ"ר באדם וצבהמה. דאיתקשו להדדי כולוהו כחדא. ודוק. וזה עומק פשוטו. ונעלם כ"ז מהר"ט אלגזי. יעו"ש:

אך

פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור צבהמ תפדה. הנה כפי מה שדרשו חכמים בפרק אלו מליאות השב תשיב כו' אפילו מאה פעמים. כן הכא פירושו פדה תפדה אפילו מאה פעמים את בכור האדם. שאם נאבד מעות הפדיון קודם. שהגיעו ליד כהן. חייב לפדות שנית. שחייב באחריותו עד שיבואו ליד כהן. ואת בכור צבהמ תפדה רק פעם אחת. שכיון שפדה אותו פעם אחד צבהמ אף אם מת השה קודם שהגיע ליד כהן נ"כ כבר פדוי. ומלאתי מזה לראב"ד בפירושו לעדיות שפירש כן להך דפדה תפדה. ובספרי נראה דדריש ר' ערפון אף פדה תפדה את בכור האדם שני פדיות בין שהוא חי בין שהוא מת לאחר שלשים יום חייב בפדיונו. ואת בכור צבהמ תפדה רק כשהוא בחיים ולא אם מת הפימ. וראיתי. כי זה כוונת

המשנה סוף יש זכור המפרים פדיון זנו ואבד חייב כו' שנא' יהי' לך אף פדה תפדה פירוש שהוי אחד להן. רק שכאן באדם פדה תפדה אפילו מאה פעמים. ופ"ח תפדה פעם אחד דוקא ולא יותר. וזה פירוש הגמ' קרא לקרא אלא כו' הא כדמפרש טעמא וכי איתמר דר"ל ארישא איתמר מת הבן לאחר ל' אעפ"י שלא נתן יתן כו' מנלן אר"ל כו' דליכא למימר דלפינין כדר' ערפון דבכור אדם כתיב פדה תפדה בין בחי בין במת. וכאן צבהמ"מ כתוב תפדה פעם אחד רק בחי. כיון דמפיק ל' לדרשא דבאדם חייב הוא באחריותו ולית לך קרא לחייבו משמת. ומנלן וע"ז מסקי מגז"ש. ודוק היטב. ובאמת הוא דבר אחד. דכיון שאינו חייב באחריותו אי"כ אין זה חיובא ממון דרמי אכתפיה דגברא רק לפדות אותו. וכיון שמה למה יפדוהו. ודוק. אמנם לר"א דגם פדיון פ"ח חייב באחריות ל"ל או מדרשא זו או משום דלא איכא עריפה במת. ודוק:

בספרי. אף פדה כו' זה שנשאלה בכרס ציבנה כו' פטר חמור שמת מהו לפדותו ולהאכילו לכלבים דרש ר"ט אף פדה כו' פודה את אותו ואי את פודה את המתה. נראה דדריש דכתיב ואת בכור הצבהמה הטמאה תפדה. פירוש דוקא כשניכר שהיא טמאה. דאילו טהורה מותרת באכילה ואפילו טרפה שחיתתה מטהרתה מידי טומאת נבלה. אבל כשהפטר חמור מת אין הבדל בין טומאה ואכילה לצבהמה טמאה לטהורה [לכד החלב]. שגם נבלת צבהמה הנאכלת טמאה היא. אין אתה פודה. כן נראה צפ"י. ודו"ק:

תפדה מידי. לשון הספרי וצגמ'. והפירוש דכתיב צפ' צא ואם לא תפדה וערפתו. וזה אם עברו שלשים יום. ולא ראה לפדותו מזה לערפו. ואז עובר מן התורה. אבל כאן לא כתיב עריפה. שהוא קודם שלשים אף דיכול לערפו מ"מ לא שייך לומר שאם לא תפדה וערפתו. כיון שעדיין אינו עובר עליו ויכול עוד לפדותו עד שלשים יום וזה מתבאר מדברי רמב"ם. יעו"ש. וכן לא כתיב צבהמ משום שצביו נפדה בכל דבר. ופשוט:

עשרים גרה הוא. בספרי למה נאמר לפי שהוא אומר ופדויו אין לי אלא כסף שזה כסף מנין ת"ל עשרים גרה הוא. ופירושו הואיל דמלאנו דפטר חמור נפדה צבהמ אפילו בכל שהוא. ובכסף או בשאר דבר נפדה צביו. כדאיתא בצבורות דף י"א סד"א. דגם פה חלקה התורה. דבכסף נפדה צבהמשת שקלים. ובשאר דבר נפדה צביו לפי דמיו. והוא א"ש

אהיה לומר תורה ושוכח כו' או שחא יאאלונו מגויי הארץ כו' ואיני יודע להשיב ומלאחתי מחבים לעיניהם כו'. בזה יבואר המשנה ראבות הוי שקוד ללמוד תורה ודע מה שחשיב לאפיקורוס [פירוש שמעלמך מדע מה להשיב] ועל מה שחמה לומר ושוכח ודע לפני מי אתה עמל וגאמן בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך. פירוש: אף אם תשכח בכ"ז לפניו גלוי וישלם לך שכר פעולה אף שלא היה מזה תועלת ותלמודך אינו בידך. ודו"ק:

בספרי גדולה ברית שכרתה לאהרן מצרים כו' לדוד כו' ודוד וזכה לגדליקים ולא לרשעים וכן הוא אומר אם ישמרו בניך בריתי כו'. בזה יתפרש הכתוב בתהלים ס"ב אחת דבר אלוקים שמים זו שמעתי כי עו לאלדים ולך ד' החסד כי אתה תשלם לאיש כו'. זהו כמו שאמר בפ"ט אחת נשבעתי בקדשי אם לדוד חכזו זרעו לעולם יהי' כו'. ושם אם ישמרו בניו כו'. ושם אם יעזבו בניו בריתי כו' ופקדתי כו' וחסדי לא אפיר מעמו כו'. וזה אחת דבר אלדים (בחזון ע"י נתן בשמואל ב' ז') שמים זו שמעתי כי עו לאלדים. כמו שאמר אשר בהעשותו והוכחתיו בשבטי ולך ד' החסד כי אתה תשלם לאיש. הוא הפרטי החוטא כמעשהו אבל לא יופסק בריתו מבית דוד. כמו שנפסק משואלו והבין:

ועבד הלוי את עבודת אהמ"ע והם ישאו עונם. נראה כי לשון ועבד הלוי הוא מרמז על משה רבינו ע"ה. כי גם הוא היה לוי לבד זו ימי מלואים לכמה תנאי בזבחים פרק עזרי' ולכן נקטו והם ישאו עונם על הלוים. כי לא נאות לומר על משה שישא עונם. וכן מלאנו בריש תמיד שדרש והחניס לפי משכן קדמה לפני אהמ"ע מזרחה משה והדר אהרן ובניו. שמשה הוא כנגד הלוים. עיי"ש. וכן מלאנו שאמר איש מזרע אהרן והוא לרוע או זב' שדריש בתור"כ והוא על אהרן עלמו ומפני כבודו כתוב מזרע אהרן כמוש"כ הראב"ע. ודו"ק:

אשר ירימו לר' תרומה נתתי ללוים לנחלה. פירוש דבפרק יש גוחלין אמר מתנה קריא רחמנא שאם אמר איני נוטל ואיני נוטן רשאי ופיר"ט דבע"מ שלו אינו גובה מן נכסים אלו לכן כיון שאמר חלק עבודתם יכול שאם אמר איני נוטל מעשר ואיני נוטל רשאי ת"ל ועבד הלוי הוא פירוש בע"מ. כמו דפירש בספרי חקת עולם לדורותיכם פירוש: אף אם יתעשרו הכהנים ולא יקחו המעשרות או באופן שיקנס עזרא שלא יתנו המעשר ללוים רק לכהנים (וכמו דתיקון עזרא). וזה רמז בתורה חקת עולם לדורותיכם

מה דכתיב סתמא בפ' בא וכל בכור בניך תפדה היינו בשויו ובשאר דבר. לכן כתיב עשרים גרה הוא להורות אף בכל דבר אם נפדה בעי חמשת שקלים. אבל במה נפדה זה ילפינן מכלל ופרט וכלל. כן נראה פשוט. ועיין פירוש הספרי ודו"ק. ועיין מש"כ בפ' במדבר. ובאמת חמשת שקלים הוא ערך מנן חודש כו' בשעה שחל חיוב פדיון עליו. עיין:

ואת דמס תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר כו'. בכל מקום דכתוב הקטרה כתוב על המזבח לבד כאן. נראה דרבו הקרבנות במנין מרובה אין רק בזבחות דכל ארץ ישראל דמה רבים מאד. וכן המעשר והשסמ"ה שלא הוזכר בהן הקטרת חלביו רק כאן מומצא. כדדריש בספרי ובר"פ ב"ש. ויתכן דרבו מופלג כזה שלא יחא מקום במזבח להקטיר כל החלבים. על זה מלאנו לר"י דקדש שלמה הרלפה של עזרה להקטיר עליה אף שלא על המזבח. רק בדמים מודה ר"י דאין זורקין רק על המזבח. וכדאמרו בזבחים דף ס' יעו"ש. לכן גבי זריקה כתוב על המזבח ובהקטרה לא כתוב על המזבח. ומזה דריש שלמה לקדש תוך החלר. ודו"ק. ולכן גם בשחוטו מין לא כהו בהקטרה מזבח. עיי"ש:

ובשרם יהיה לך כחזה התנופה כו' לך יהיה. הוסיף לך יהיה להורות דהוא דבר בפ"ע ואינו חלוק ממה שאמר קודם את דמס תזרוק ואת חלבם תקטיר ובשרם יהיה לך. רק זה ענין בפ"ע אינו דבוק אל הקודם. ולכן אמרו בספרי ובגמ' ריש פ"ג דזבחות. דמרבה בכור בע"מ שנתן לכהן. שאין דמו נזרק ואין חלבו נקטר. ואפ"ה בשרו לכהן. או דמרו אף ביום שני שאז החלב אינו נקטר ונפסל בליגה. והדם אינו נזרק. שכל הלילה איכא שפיכת שירים. וזה קמ"ל שנאכל לשני ימים ולילה אחד כמו שלמים שאז אין כאן דם וחלב. והדרשות הן עומק הפשט. ודו"ק:

ובשוק הימין לך יהיה. זה בכור בע"מ שלא מלאנו בכל התורה כולה. נראה דדריש ובשרם יהיה לך כחזה התנופה זה בכור תם הנקרב למזבח. שזכה בהן הכהן משולחן גבוה. כמשה שזכה במלואים בחזה ושוק. ובשוק הימין לך יהיה זה בכור בע"מ שהוא נתן לכהן עם חלבו ואלוה וכליות שלו דברים שבהם היו קרבים לגבוה. והוי כמו שוק הימין שבמלואים היה נקטר לגבוה. ולדורות זכה בו אהרן וזכה במה שזכה בו המזבח. ודו"ק. ובפ' תלוי נאמר וקדשת כו' והי' לאהרן ומלואים זכה בהן אהרן ובניו. **ספרי** פסקא ק"ט. ואומר סעדי ואושעה שלא

משך

קרח

חבמה

לדורותיכם, פירושי, אף צדור שלא יעלו הלויים מעשר. כי את מעשר בניי כו' נתתי ללויים לחמלה, וצירוסה לא יוכל לאמר איני נוטל ואיני נוטף, כי זה רק במתנה לא צירוסה דבעל כרחי, ולכן יעבוד בזהמ"ע בנ"י, אף אם לא יטול המעשר. ודו"ק:

ספרי פס' ק"ט. ד"א על כן אמרתי למה נאמר. לפי שנאמר ונטל גוים רבים מפניך אבל קיני וקניזי וקדמוני לא שמעו ת"ל על כן. הנה מוכח דוקא קיני כו', שהם מהאומות שנתן הקב"ה לאברהם, אבל שאר אומות שכובש מלך ישראל, הלויים בני נחלה, וכמוש"כ הרמב"ם ז"ל סוף הל' שמיטה ויובל, ולפי שיטה ראב"ד שם, דתליא בזה נתינת מעשרות קשה טובא מהא דאמר שמואל ב"ב נ"ו כל מה שהראו כו' חייב במעשר לאפוקי קיני קניזי וקדמוני, ול"ל דתמן לעתיד קאמר, ששכט לוי נוטל, כמוש"כ שער לוי אחד וכמוש"כ הסמ"ג, רק דא"י חייב במעשר, והנך אומות פירי, אבל אילו כבשום קודם צימי יהושע, בודאי היו חייבים במעשר, ועיין פרשת דרכים דרך הקדש שהאר"ך בזה ולא עמד על דברי הספרי, ואין כאן מקום להאר"ך, ועיין רש"ב"ס שם:

שם פסקא ק"כ, ומנין שלא יתרום מפירות הארץ על פירות חו"ל ולא מפירות חו"ל על הארץ ת"ל וכל מעשר הארץ, לריך מובן לענ"ד, דלמה לריך קרא ע"י דאין מפרשין מפטור על החיוב ומחויב על הפטור, ועיין פ"ק דתרומות משנה ה' בפירוש המשנה לרמב"ם, דמביא הך ספרי, עיי"ש, ולולא דמסתפינא ה"א דאפילו על פירות חו"ל שנכנסו לארץ, דחייבים במעשר ג"כ אין מפרשין, וע"י מיייתי קרא וכל מעשר הארץ מורע הארץ, היינו שזרעו בארץ, ולא שנכנסו לארץ, וזה דין חדש.

אור"ם אף אם נפרש כפשטא היינו ג"כ הרבותא שפירות חו"ל יכולים להתחייב בארץ, ופירות א"י יכולים לפטור ביציאתן, ועיין שם צירושלמי דמפרש לא מן הפטור על החיוב ג"כ מתבואה שלא הביאה שלישי, אף שהיתה יכולה לבוא לידי חיוב, ודוק, אבל מלשון שלא יתרום מפירות א"י על פירות חו"ל מוכחא, דאינו פוטר בהפרשתו את הפירות חו"ל אם יתחייבו אח"כ בכניסתן לא"י, חזינא, דפירות חו"ל חייבין מה"ת במעשר אם נכנסו לא"י, ושיטת הרמב"ם אינו כן, וכבר תמה עליו הכס"מ והגר"א בסיומן שלא אית אית כ"ט, ודוק בכ"ז:

ונתתם תרומת ד' לאהרן הכהן, יתכן דכל מתנת כהונה הוא זכות לאהרן, ואהרן זוכה בקבר

ומתורת נחלה משמשה לבניו עד סוף כל הדורות, לכן אף קטנים ושופים מתקיים מלות נתינה ביהו דבני ירושה מאהרן הם, ועיין קלות סימן רמ"ג, וזה ד' הוא נחלתו, ולכן כתב בתרומ"ע מהלויים, דלא שייך טעם כי שכר הוא לכם חלק עבודתכם, דגם הלויים עובדים, ואינו דומה לשכר פעולה, יעוין קלות שם, וגם לויים לא נטלו נחלה בארץ, דנאמר דזה תמורת נחלתם בא"י, לכן כתב שינתו לאהרן, ואהרן זוכה לכל בניו ונטולים את אהרן, ודוק:

ונתתם ממנו תרומת ד' לאהרן הכהן, לא הזכיר לבניו, נראה, למאן דאמר זכחים ק"ב, דלא נתכהן פנחס עד ששם שלום בין השבטים, אי"כ היה לוי והיה לריך ליטול מעשר ולתת מעשר מהמעשר לכהן, וגם הוא מורע אהרן, ודוק:

ואכלתם אותו בכל מקום אתם וציתכם, בלשון רבים אין דוגמתו, ונראה, דבכל מקום מרבה אפילו בקבר (ואף לרי"מ דסבר דמעשר אסור לזרים), ולכן סד"א, דבטומאה היולא מגופו לא אכלי (יעוין צבורות ל"ב), אמר וציתכם, ובגשים רבות מוכרח להיות נדה ויולדת וזה, ומותרין במעשר:

כי שכר הוא לכם חלק עבודתכם בזהמ"ע ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו, פירוש דלעיל כתוב ויאמרו בניי כו' הן גוענו אדנו כולנו אדנו כל הקרב הקרב אל משכן ד' ימות ויאמר ד' אל אהרן אהה כו' וצית אביך תשאו את עון המקדש, בכלל זה גם הלויים, ואתה ובניך תשאו את עון כהונתכם, שזיהירו הלויים כו' שלא יגשו אליכם בעבודתכם, רש"י, ואח"כ מפרש הכתוב ושמרו כו' אך אל כלי הקדש כו' לא יקרבו, ואח"כ אמר ד' לאהרן ואני הנה נתתי לך כו' ולבני לוי הנה נתתי את כל המעשר כו' חלק עבודתם אשר הם עובדים את עבודת אה"מ ולא יקרבו עוד בניי כו' לשאת חטא למות ועבד הלוי והם ישאו עונם, הלויים ישאו עונם של ישראל, שעליהם מוטל להזהיר הזרים, ואח"כ אמר בתרומ"ע שמלוי לכהן, ונחשב ללויים כתבואת גורן כו' כי שכר הוא לכם חלק עבודתכם בזהמ"ע ולא תשאו עליו, פירוש, על אהמ"ע חטא בהרימכם את חלבו ממנו, שכמו שעבוד שהלויים נושאין עון המקדש וצבור מעשר שלהן, כן נושאין הכהנים עבוד התרומ"ע עון הכהונה, וקא' דריש הגמ' הא אם לא הרים חלבו נושא חטא של אהמ"ע, וע"כ דתורם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה, דאל"ה הא לריך להפריש כדי לאכול ותו לא ישא עון אהמ"ע, ומתורן קושיית תוס' קדושין מ"ו, עיי"ש ודוק:

ואת

משך

קרה

חבמה

וְאֵת קדשי בני לא תחללו ולא תמותו. רבינו בספר המלות מל"ח קנ"ג ביאר, דקאי שלא יאכלו הלויים מעשר הטבול לתרומת מעשרי וכמו שמוזהר שלא לאכול טבל לתרומה גדולה ומיתה נמי איכא. ודבריו נובעים מירושלמי תרומות סוף פ"ק ישראל שהקדים מעשר ראשון בשבליים אסור לאכול ממנו עראי ומ"ט את קדשי בני לא תחללו כו'. ודריש ללא כתיב המעשר רק קדשי בני ישראל היינו מה שהקדישו כשהן שבליים והפרישו יותר מחובת מעשרי שחיובו היה אחר הרמת תרומה בפחות משיעור הת"ג. ואם נפרש דקרא קאי על אכילת תרומת מעשר בטומאה לכהנים וכמו שהזהיר על ת"ג צ"פ אמורי איש מה דאמר קדשי בניי שגם אם ישראל הפריש התרומת מעשר הוא הבעלים ג"כ אסור לאכול בטומאה. וזה מה שהקדישו בניי וכמ"ד דבעלים מלי להפריש תרומע"ש (ג"ץ פ"ג). ויתכן דבזה פליגי בספרי ר' יונתן ור' יאשיהו דר"י דריש אזהרה לכהנים על תרומע"ט בטומאה ור' יאשיהו דריש אזהרה ללויים על מעשר טבל. רק שנשתבש. ועיין דברי אמת קונטרס טבל ודוק:

בְּהַפְטָרָה, ויושיבום במקום הזה. פירושי כי מלחמת בני עמון בישראל היה עבור ארץ ארנון עד יבוק אשר לקחום בניי בעלותם ממלכתי. כמוש"א מלך בני עמון אל יפתח. ולכן אמר במקום הזה זה המקום שנחש מלך בני עמון בא להלחם עבור זה. ובזה המקום הושיבם משה. ודוק:

וַיִּמְכֹּר אותם ביד איסראל שר לבא חלה. ולא זכר דבורה. משום שכעת שהעמיד להם מלך הדין שאין מושיבין אשה במלכות. דמלך ולא מלכה ודוק:

חקת

אֲשֶׁר אין זה מוס. בספרי למה נאמר כו' לא אם אמרת במוקדשין ששעיתן בטרהרה כו' בטומאה [פירוש טבוי]. לפיכך לא יהא מוס פוסל צ"פ הרי פסח יוכיח שעשייתו בטומאה כו' לא איא בפסח שזמנו קבוע כו' תאמר בפרה שאין זמנו קבוע לפיכך לא יהיה המוס פוסל זה. פירוש שפסח וכל קרבנות הלבד שזמנם קבוע מוס פוסל בהם. אף שבאים בטומאה (תמורה י"ד). שמה שבאים בטומאה אין החסרון בהם רק לפי שזמנם קבוע. ואם לא ידחו טומאה לא יוכלו עשות הפסח. אבל פרה שאין זמנו קבוע. ואפיה עושה אותה טבויי. וע"כ דקילא

טפי קדושתה. לכן סד"ח שאין מומין פוסלין בה. ת"ל אשר אין זה מוס:

שֵׁם בספרי איסי בן עקביא. שהיה בדין מה מוקדשין שאינן נפסלין במראה שחור ולבן כו'. ולא קאמר. דמה להן שכן נפסלין בעשיה בטומאה תאמר בפרה שנעשית. בטומאה. כדפריך על ת"ק. ונראה. דבפרק כל האיסורים אמר מה לבטל מוס שכן מומו ניכר. וכן במנחות פ"ק דף ו' יעושי איכתיב דמביא מקומי. דאין מלאכה פוסלת בהן שפיר מפרין שכן עשייתן בטרהרה. אבל הוא דמביא קולא ותומרא ממראה שחור ולבן למוס ששניהם ניכרין אך יאמר דלהכי לא מפסל זה מוס שכן נעשין בטומאה. הלא איזה דבר ראוי להתלות בחברתה. דבר הניכר בדבר הניכר. וכיון דמראות לבן ושחור פוסל בה. כ"ש שיפסול זה מוס. ופשוט:

וּנְתַתֶּם אותה לאלעזר כו'. פירוש ונתתם למשה ואהרן. דלגבי ישראל מדבר בלשון נסתרי. רק כאן הזכיר גם אהרן. משום דכן חייב בכבוד אביו. רק בנטיילת רשות מאביו אהרן:

דַּהֲרָה הפרה נשרפה תיכף שהוקם המשכן ביום צ"ב. כדאמר ירושלמי סוף מגילה. רק לפי שנעשית בחוץ טמך כאן לספור דויכהן במו אלעזר תחתיו. מספר שבתי אביו היה ראשונה באלעזר וכבר כהן בחיי אביו. ועל הלויים אמר הזה עליהם מי חטאתי שכבר היה מי נדה. והנה גם אלעזר. שהזהר מדמה שבע פעמים היה לרין כבוד בגדים ורחי"ה. רק מפני כבודו לא כתב במפורש שהוא טמא. רק רמז זה באמרו וטמא הכהן עד הערב. שזה הכהן המזהר נכח פני אהמ"ע. לכן כפל מלת הכהן וכתבו אחרי ואחר יבא אל המטמא. ודע כי כל עבודות חוץ המה מטמאים בגדים. והעוסק בהן טמא מלבוא למחנה שכינה. אך דוקא הני דתחלתם בפנים. כמו המשלח השעירי והמוליאים פרים הגשרפים. וכן העוסקים בפרה. שפריך להזות נגד פני אהמ"ע. אבל לפני מלורטי. הכהן אינו מתטמא. שאינו שייך לפנים כלל. וכן בטגלה ערופה. וזה מדרכי התורה. כמו שהעו"ג אינו מתטמא. וזבוב טהור. כי הטומאה הוא במקום שיש קדושה. ואכמ"ל:

בַּיּוֹמָא מ"ב ע"ב. למ"ד לדורות כה"ג מניל גמר חקה חקה מיום הכפורים. זה גופיה הטעם. דכתוב קרא על שחטי חוץ ולא יזבח עוד את זבחייהם לשעירים. הוא הנפרדים משכליים הנבדלים. שהשחיתה חוץ למוקדש הוי כהקדשה לזולת השי"ת. והנה שפיר המשלח שהוא בחוץ. והפרה ארומה נקרבת בחוץ לרין